

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

IDUN

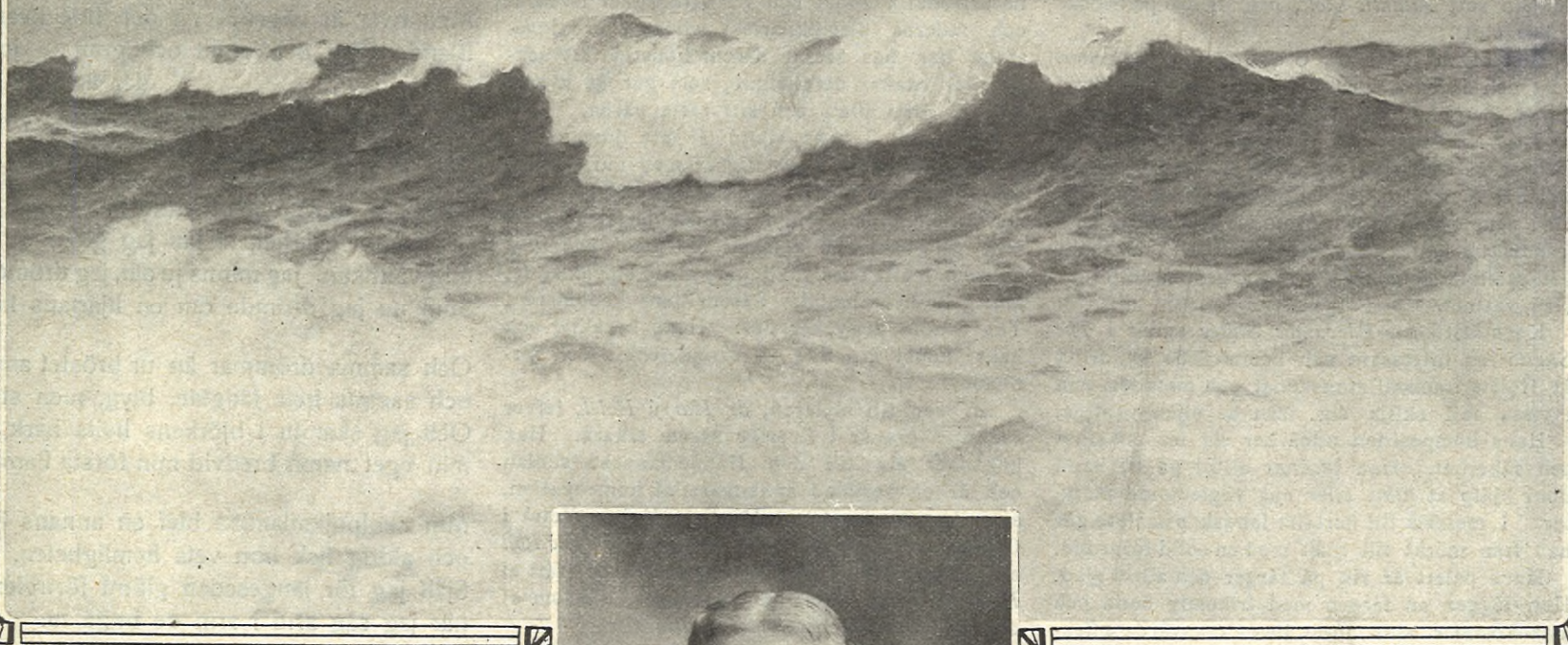
ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF
FÖR KVINNAN OCH HEMMET
FRITHIOF HELLBERG

SÖNDAGEN 3 DECEMBER 1911.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE
JOHAN NORDLING.

BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WÄGNER.

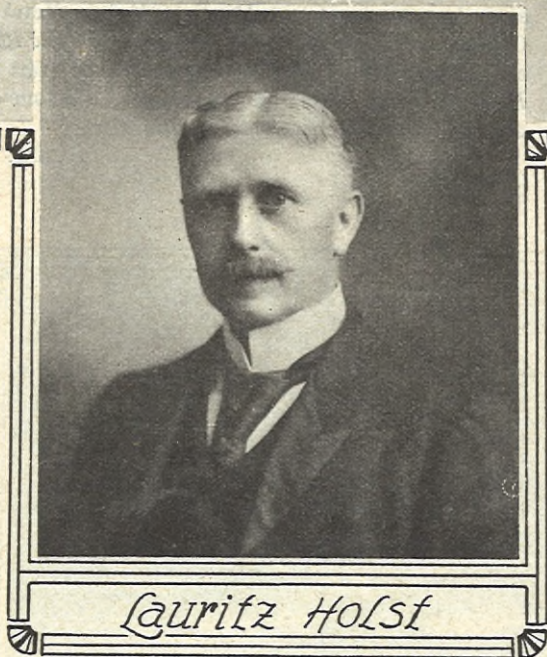
Ör hafvets målare

ATLANTIC ROLL.

VÅRT LÅNGSTRÄCKTA, hafomflutna land med hundramilakuster borde alldeles särskildt väcka våra målars lust att framställa hafvet på sina dukar. Detta är dock icke fallet; endast en jämförelsevis ringa procent af våra målare specialiserar sig på hafvet. Våra insjöar, fjärdar mellan holmar och brusande älfvar fresta i högre grad deras penslar. Dessa senare motiv äro förvisso också mera typiskt svenska, under det hafvet är universellt; och trots sina långa kuster är Sverge på grund af sin storlek ett fastland, och miljoner svenskar lefva och dö utan att känna de vida vattnen annat än af en flyktig bekantskap, som väl kan väcka beundran och vördnad, men ej kärlek och förtrolighet.

Helt annorlunda känna danskar och engelsmän. All den mystik och storslagna skönhet, som de tunga bergen, de djupa skogarne och de forsande älfvarne plus hafvet rymma för svenskens fantasi, den koncentreras för dessa slättlandsöbor i det oändliga hafvet med dess oändliga växlingar. Det är därför helt naturligt att dessa länder frambringa mer än ett par präferens likasom och Frankrike gör et. En dansk målare har utställt en målning af ett årt ist,

OLJEMÅLNING AF L. HOLST.

Amerikas kuster. Efter dessa ströftåg slog han sig i början af 70-talet ned i Chicago, förvärfvade där ett stort klientel och blef invald till medlem af dess konstakademi.

Efter några arbetsamma och gifvande år därute grep honom hemlängtan och han återvände till Danmark. Men han fann snart att förhållandena blifvit honom för trånga och små och människorna verkade sömniga. "Slentrian och byråkrati vidlåde allt och jag hade svårt att andas," yttrade han härom.

England, hvars historia han fann vara på ett vackert sätt förknippad med hans eget lands, blef från denna tid hans hemland och där lefver han ännu, sedan mer än trettio år. Född 1848 är Holst ännu blott 63 år. De första tio åren bodde han i norra England i Scarborough och vann där stor popularitet. Hans dukar hunno icke torka på staffliet innan de fördes bort. I denna del af landet finnes icke en konstsamling, som icke har högt skattade arbeten af hans hand, och beundrare af hans konst kommo söderifrån för att studera hans taflor — och för att locka honom till centrum, till London, hvilket slutligen ock lyckades. Här solade han sig i kunglig nåd, målade åt drottning Alexandra *A sunset in the harbour of Copenhagen* (En solned-

dansk till börden, född och uppvuxen i närheten af Helsingör — hans far var major vid danska armén.

Ett tillfälle att se en af hans präktiga dukar erbjudes oss i dessa dagar, då hans *Atlantic Roll* är utställd i Fritzes Hofbokhandel.

Holst gjorde sina första studier i Köpenhamn, men redan vid tjugugu års ålder dref honom längtan ut till mäktigare vågor och han gjorde årslånga studier ej blott å Nord-Amerikas öst- och västkust, utan ock å Mexikos och Central-

WETTERGREN & KERBER

DIREKTÖR DAN BROSTRÖM

gång å Köpentamns redd) och åt konung Edward *The Osborn leaving Hudvangen in Norway* (Ångaren Osborn lämnar Hudvangen i Norge). Drottning Louise af Danmark hedrade honom med flere beställningar och 1890 utnämndes han till ryske tsarens marinmålare.

Såsom typiskt för Holsts rättframma väsen, som dock besjälades af så mycken naturlig älskvärdhet att rättframheten aldrig sårade, berättas från denna tid följande lilla anekdot.

Tsar Alexander III hade beställt en tafla af Holst och var mycket nöjd med utförandet men undrade hvarför seglen voro grå. Holst tog då fram sin näsduk. "Hvilken färg har den, ers majestät?" "Den är hvit," sade tsaren. Holst höll sedan upp näsduken spänd mot dagsljuset. "Hvilken färg har den?" "Den är grå," svarade tsaren. "Men jag skulle vilja ha nationalflaggan med." "Den föres icke i öppen sjö, ers majestät."

Tsaren klappade då Holst på axeln och sade: "Du är den förste, som rättat tsaren, men det var bra."

År 1889 arbetade han mycket vid Frankrikes norra och västra klippfyllda kuster. Hans *Côtes de Carnouailles, Côtes de Bretagne, A Biarritz* m. fl. från denna tid utställdes i Paris och vunno starka loford från hans franska kolleger.

A Biarritz beställdes af konung Oscar II, då han sett *Atlantic Roll*, och finnes på Stockholms slott.

Men äfven Rivieran, Gibraltar, Afrikas norra kust och Italiens kuster ha gifvit stoff åt Holsts flitiga pensel. En af hans märkligaste taflor är ett Nil-motiv: *A freshet on the river Nile*. Den var 1901 utställd i the Royal Academy och anses ej blott såsom Holsts bästa Niltafla utan som en af hans finaste öfver hufvud. Den framilande båten med segel och rep spända till det yttersta bokstafligen skär genom det brunblåa vattnet.

Konstkritikern *Edgcumbe Staley* ägnar i *The Studio* en intressant och beundrande skildring åt Holsts framställningskonst och metoder, som i vissa fall skilja sig från de eljes vanliga.

Hans komposition utmärker sig för enkelhet och säkerhet. Han tecknar alltid på fri hand utan hjälp af mått eller ens vägledande punkter. I motsats till flertalet landskapsmålare går han från mörkt till ljusst med en solid förgrund.

Hans palett är rik på färger och alltid glad. Han lägger an färgen med frikostig hand och åstadkommer sina mest beundransvärda effekter med tummen, ej med penseln.

Det mest karaktäristiska för Holsts fulländade

konst är dock hans förmåga att med ett penseldrag lika säkert som elegant gripa en skiftande stämning i ett motiv och låta det förbli lefvande. — Det gröna vattnet i hans haf är så genomskinligt och lätt, det yrande skummet kastar inför våra ögon sina skimrande pärlstänk, vi se hur de dunlätta molnen simma på himlen och spegla sig i de lugna vattnen, hur fiskmåsens vinge glimmar under vingslagen, hur glittrande droppar falla från årbladen, som lyftas, och hur kiselstenen rullar på den grusiga stranden.

Vi citera *The Studios* recensent: "Solnedgångens glöd och norrskenens skiftande färgspel fylla hans taflor med luft i gyllene rosa eller opalskimrande pärlemor. Hans dimmor purpurfärga näsen i fjärran och hans stormar göra klippor och stränder mustigt indigofärgade, bruna som skiftande siden och tegelstensgröna. De föremål han framställer behålla sin naturliga valör och sin individualitet vare sig de befinna sig i rörelse eller i hvila."

Hans taflor äro lyrik och teknik i den lyckligaste förening.

Och sådan som hans konst är, sådan är också hans personlighet: öppen och älskvärd, flärdfri och förfinad. Sin mors starka sanningskärlek, som kom henne att hata allt sken och all konventionalism, har sonen omsatt till naturtrohet i konst och till naturlighet i väsen, och faderns disciplinäriskt stränga ordningssinne har hos sonen såsom konstnär utvecklats det exakta detaljsinne, som ger åt hvarje sak sin rätta plats och sitt rätta värde.

Ett besök i hans ateljé är ett ljusst minne af en intagande personlighet med muntra blå ögon och ett nästan gossaktigt öppet väsen och af en konst, som talar till hjärtat lika väl som till ögat och kommer oss att känna med naturen i alla dess växlingar, alltid omväxlande, aldrig konventionell. Såsom hans bedömare i *The Studio* uttrycker det: "Hans karaktär och hans konst äro lika — sanna, enkla och förfina."

En son till målaren, *dr Harry Holst*, lefver sedan några år i Sverige såsom läkare. Han bekänner sig till den Hahnemannska skolan och är en besjälad anhängare af homeopatien, som han studerat vid Harvard Universitetet i Chicago. Det är han, som utställer *Atlantic Roll* och som ställt till vårt förfogande det porträtt af *Lauritz Holst*, som här återgifves, likasom af den af Oscar II beställda *A Biarritz*.

GUIDO.

Vid klosterruinen.

HAR ÄR DET — ja, nu kommer jag ihåg
det,
där bakom backen ibland rönn och björk
finns det en gångstig, undanskynd och
mörk.

Här är sig likt som första gång jag såg det.

De var den sommar jag var sexton år.
Då gick jag här med min portör och spade
och trött af marschen mig till hvila lade,
ja, vänta, här, just här, där nu jag står.

Där är ruinen, än i trofast vård
af samma mossbelupna urskogsjättar,
och samma blomma nigande förrättar
sin tempeltjänst på klostrets öppna gård.

Jag tror jag glömt, hvad den där blomman
heter,

så spränglärd som jag var i växtlatin!
Nå, njut dess vällukt och ge namnet hin!
Det passar ändå ej för rim och meter.

Men hvar är vägen? Är den inte kvar?
Bland björk och rönn och gran — jo se,
där är den.

Nu kvittrar finken. Allt som förr i världen.
Än jag? Är jag mig lik som förr jag var?

Ah, bara åtta år se'n! Inte är
det någon evighet, fastän jag glömd
mitt växtlatin. Jag minns ju allt, jag drömde...
Som nu jag drömde om en hjärtans kär.

Och samma drömmar än ur bröstet ammas
och samma heta längtan, blyg, men stark.
Och jag skar in i björkens hvita bark
mitt eget namn bredvid min första flamma.

Min skolpojksflamma blef en annans fru,
och aldrig fick hon veta hemligheten.
Själff jag för längesedan glömt förtreten,
när jag såg arm i arm de unga tu.

Se skogen står här lika allvarsam,
fast allt är slut, slut allt trots heta eder,
som svuro evighet på tro och heder
vid präntet där i björkens vackra stam.

Allt är förgängligt. Ja, i smått. Det stora
är oförgängligt. Björkar spira, dö,
men saf går evigt ut ur livvets frö,
och lifvet lefver, fast vi det förlora.

Nu ristar jag ett annat monogram,
en ny initial bredvid min egen.
Snart är hon här. Då hit vi ställa stegen,
och jag skall visa henne björkens stam.

Och här i skogen gå min brud och jag
och vänligt le emot min första saga
och eder ej, men kyssar ge och taga.
Hon gett sitt ja till mig i bref i dag.

KNUT BARR.

L. HOLST: A BIARRITZ.

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år	Kr. 6.50	Helt år	Kr. 8.—
Half år	> 3.50	Half år	> 4.25
Kvartal	> 1.75	Kvartal	> 2.25
Lösnr	> 0.12	Lösnr	> 0.15

Iduns Byrå o. Expedition, Mästersamuelsg. 45.

Redaktionen: Riks 1646. Allm. 9808.	Expeditionen: Riks 1646. A. 6147.
Kl. 10—4.	Kl. 9—6.
Red. Nordling: Riks 8860. A. 402.	Annonskontoret: Riks 1646. A. 6147.
Kl. 11—1.	Kl. 9—6.
Verkst. direktören kl. 11—1. Riks 8859. Allm. 4304.	

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:		Utländska annonser	
25 öre efter text.	30 öre å textside.	debiteras 50 öre med	20 % förhöjning å sär-
20 % förhöjning å sär-	skild begärd plats.	skild begärd plats.	

Årets tolv kapitel

Original eller Kopia?

Ett kapitel om damernas omstridda
förmåga af själfständigt konstnärligt

DECEMBER

skapande. Prisbelönad uppsats af
HARRIET HEYMAN.

DET ÄR ETT af mänsklighetens djupaste och allvarligaste spørsmål Idun denna gång framlagt till besvarande med "ett vägande ord". Ty ehuru förmågan af konstnärligt skapande ju endast är ett ringa fåtal af såväl män som kvinnor beskärd, bör man dock på de resultat, som mänskligheten hittills frambringat, kunna afläsa den väsentliga skillnad mellan man och kvinna, hvilken äfven och kanske framför allt i skapandets värld låter mannen behålla en rangplats, till hvilken kvinnan alltjämt med okänd utgång sträfvar att nå upp.

Låt oss endast kasta en snabb öfverblick af den värld, som skapats i världen! Af konstens, litteraturens, musikens, vetenskapens och religionens värld.

Hvilka äro denna världs upphof?

Män!

Hvilka äro där giganterna?

Män!

Giganterna äro alltid män!

Skola vi vara ärliga — när har en kvinna någonsin nått upp till den fantasiens höjd och gestaltningens klarhet som Dante i sitt Inferno, som Shakespeare i sina skådespel, som Victor Hugo i sina sociala storverk; när stod någonsin en kvinna såsom mästare till denna klassiska konst, som vuxit upp i monumental skönhet med ljus kring sina tinnar, och som alltid, alltid skapats af män? När nämna vi i hela världs- och kulturhistorien ett kvinnligt namn af samma valör som Goethes, Cervantes' eller Rabelais' inom litteraturen, som Kants eller Schopenhauers inom filosofien, som Michelangelos eller Raphaels inom konsten, som Bachs, Beethovens eller Mozarts inom musiken, som Newtons eller Linnés inom vetenskapen, som Kristus', Buddhas eller Mohammeds inom religionen?

Vi måste bli svaret skyldiga, ty ett sådant kvinnonamn finnes ej.

Här förefinnes alltså en skillnad — en skillnad, som, om vi gå våra stora bemärkta män och kvinnor närmare in på lifvet, redan manifesterar sig i det yttre och rent personliga.

Betrakta exempelvis madame Staëls förtjusande, men så föga af en innervärld individualiserade och linjerade ansikte, betrakta George Sand med de polsk-franska dragen, betrakta Ernst Ahlgrens gripande blick i en nästan orörlig oval, betrakta Anna Maria Lenngrens pikanta subrettfysionomi, se på de nu lefvande — samla galleriet för er blick och inför däri — blott till jämförelse — Shakespeare, som rymde ett sekel under sin jättepanna, Victor Hugos grånade majestätiska hufvud med djupa fåror i marmordragen, Dantes oförglömliga

drag, Tolstois muschikansikte med sin af hög andlig förfining strålande blick, Edgar Allan Poes mystiska drömmaransikte, gåtfullt och sällsamt såsom hans historier, Strindbergs karaktäristiska Saulshufvud, som ständigt tyckes lyftadt mot storm och ondt väder — se Dostojewskis, denne psykologiske andeskådares multnande drag, se Ibsens såsom ur en klippa huggna profil! Och svara sedan er själf, om icke redan i dessa fysionomier ligger en väsentlig olikhet, som åt de manliga ger den mera utpräglade individen och styrkan, åt de kvinnliga den mera drömska halftonen och intelligensförfiningen.

Man väntar icke vid betraktandet af dessa bemärkta kvinnor, som erinringen kan föra för vår blick, att de skola skapa — skapa i ordets högsta och fullödigaste bemärkelse, att i deras inre skall finnas denna af Archimedes sökta punkt, hvarigenom de skulle kunna lyfta en värld.

Strindberg anmärker någonstades, att kvinnan i litteraturen gått i mannens fotspår och fortsatt att förhålliga kvinnan, men aldrig genomfört en ny synpunkt på vare sig själf eller mannen. Det ligger mycken sanning och befogenhet i denna förebräelse. Med några få undantag har litteraturens kvinna verkligen hittills gjort föga att förklara sig själf.

Den psykologi om kvinnan, som haft större och mera bestående värde, har oftast gjorts af män. Hvilken kvinna har sålunda, för att taga ett par mera närliggande exempel, så djupt trängt in i sin egen eller en annan kvinnas känslö- och tankevärld som Gustave Flaubert har gjort i sin Madame Bovary, som Tolstoy i sin Anna Karenina? Hvem har så poetiskt betagande följt den ömtåliga, själsligt organiska utvecklingen af en kvinnas kärlek från älskarinna till moder som Adalbert von Chamisso i sin härliga diktcykel "Frauenliebe und Leben"? Hvilken kvinna har öfverhufvud skapat en för släktet så representativ figur som på den manliga sidan Hamlet eller Don Quixote — hvar lefver i en kvinnlig gestalt all jordens ve och all andens trånad så drömligt bundna och så gåtfullt sammansmultna med ett väsen som i Dostojewskis Raskolnikow? När blef af en kvinna om kvinnan sådana gestalter af samma höjd frambragta och med det allmänna medvetandet förbundna?

Ännu aldrig!

Skulle kvinnan därför aldrig ha skapat — original?

Man kan tveka med svaret — ett ja innehåller för mycket, ett nej för litet. Man erinrar sig i tysthet all den litteratur, man läst af kvinnohand, erinrar sig scener af stark och inspi-

rerad fantasi, själfullhet, mod och psykologisk skärpa, konstnärlighet och stor talang, erinrar sig i några fall denna skicklighet och diktaranda, som göra den vuxne diktaren.

Men — allt detta till trots — något fattas.

I 99 fall af 100 beundra vi dessa skickligt framtröllade gestalter — och glömma dem. De bli i många fall en modesak och i bästa fall en spegel för hvad som rör sig i tiden, för kärlek, religion, frigörelse, med andra ord exponenter för tidsströmningar.

Men hvar ha vi inom kvinnolitteraturen den stora och för alla tider gällande karaktären, med hvilken vi kunna oss ha vissa särdrag gemensamma som vi exempelvis, beroende af vår olika väsenslägning, kunna känna oss ha med en Hamlet, en Don Quixote, en Raskolnikow, och som vi kunna tycka att andra ha med en mr Pickwick, med en Wagner (Fausts "Fa-mulus"), med en Polonius.

Det är just dessa stora mänskliga karaktärer, som gripa och fångla oss för alla tider — icke därför att de äro skickligt framställda, utan emedan vi i dem intuitivt ana en meningsfull livets lag, emedan de låta oss se reflexen af en himmel och en Gud — det är just dessa stora mänskliga originalkaraktärer, som kvinnolitteraturen saknar.

Härmed är ingalunda sagdt att den geniala kvinnan icke skulle vara i besittning af ett fullt ut lika högt utveckladt medvetande som den geniale mannen. Victor Hugo själf hälsade sålunda Delphine Gay såsom en jämbörding. Litteraturhistorien ger otaliga exempel på liknande förhållanden, där kvinnligt snille så att säga kompletterat manligt geni.

Men det ligger verkligen något af axiomets orubblighet i denna ofta häftigt omdiskuterade sats, som framställer mannens natur såsom aktiv eller produktiv, kvinnans däremot såsom passiv eller receptiv.

Försök exempelvis att samtidigt för en man och för en kvinna framställa en ny sanning! Under de allra flesta förhållanden skall kvinnan redan ha införlifvat den med sitt väsen och förstått den, när mannen ännu liksom trefvar förblindad af dess ljus. Kvinnans väsen är mjukt och oformadt, städse ett öppet öra och ett vaket öga för företeelserna. Hon ser smådrag, detaljer, skiftningar, hon tyckes äga tio grader af känsla, där mannen blott äger en, i sin instinkt besitter hon på känslolifvets område ett vapen, som fullt kan mäta sig med den manliga tankens skärpa på intelligensens. De verka blott i olika riktningar — mannens tanke direkt och klart på medvetandet, kvinnans instinkt direkt och icke mindre klart på undermedvetandet.

KLÄDNINGAR

som äro fläckiga eller nedsmutsade kunna genom kemisk tvätt blifva fullt användbara. Priset härför är lägst Kr. 8.- per klädning. Det är dock ej likgiltigt till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg.

KLIPPAN.

Specialiteter:
Finare Post-, Skrif-, Kopie-
och Tryckpapper
samt Kartong.

Modernaste Finpappersbruk.

Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

Jag söker klargöra för mig själf, huruvida kvinnan med de egenskaper, som utmärka henne, någonsin inom konsten skall kunna skapa en universell individ — en kvinna hvare tusentals kvinnor af alla nationer och tider höra sitt hjärta slå, se sina tankar formade, känna sitt väsen förklaradt.

Jag tror detta.

Men en sådan skapelse låter sig icke framvingas, kan icke framkomma, förrän de tusentals kvinnor redan finnas, som längta efter sin form och sin förkla ring. Jag nämnde Madame Bovary och Anna Karenina — bådaderna typen för stora, stora grupper i släktet, men ingendera den stora syntetiska originalkaraktär, efter hvilken många kvinnor redan börja längta såsom efter ett gensvar till sitt eget inre. Ty denna originaltyp kan endast skapas af en kvinna — en kvinna, som icke allenast psykologiskt och intuitivt skildrande behandlar sitt material såsom Gustave Flaubert Madame Bovary, såsom Tolstoy Anna Karenina, utan som äfven känner huru med gestalten något nytt bryter sig fram ur släktets stora massa, huru såsom genom en hemlighetsfull makt, som intet kan betvinga, en uppenbarelse af hennes väsen sker med denna skapelse.

Någon sådan jätterevolution har ännu aldrig skakat en kvinnas väsen. Låtom oss vara sanna men icke dogmatiska! — denna artikel är totalt främmande för den förmätta axelryckningen gent emot kvinnlig intelligens och delar alls icke den uppfattningen, att kvinnan är något visst begränsadt, som icke kan växa i sin form, blott detta ville den såsom sin öfvertygelse framhålla, att kvinnan måste bortse från alla former och skapa sin egen, innan hon blir original.

Det är ju de stora individerna, som gjort litteraturen universell och åtkomlig för alla. Men det är fabulöst, när man betänker, huru få verkligt universella karaktärer, som under tidernas lopp skapats. Det allmänna medvetandet känner nästan endast tre: — Hamlet — Don Quixote — Don Juan.

Ingen enda kvinnlig gestalt står såsom dessa likt en urkund för vårt medvetande. Inga bevingade ord odödliggöra Ofelia såsom Hamlet, Julia såsom Romeo, Margareta såsom Faust, inga oförgätliga karaktärsdrag ge relief åt Dulcinea såsom åt Don Quixote, åt donna Sol såsom åt Hernani, åt Ève Sechard såsom åt Lucien de Rubempré.

Vi se ofta kvinnan införd som en dekorativ figur i litteraturen och behandlad med en ytlighet, en lättvindighet, en grundfalsk courtoisie, som verkar afkylande på vårt intresse.

Våra dagars kvinna vet mycket väl huru begränsad den litteratur är, som hon kan vända sig till liksom till en spegel för sitt eget anlete. Och våra dagars högst utvecklade kvinnor känna äfven, huru de alltmera aflägsnas från denna litterära courtoisie-tradition med dess främmande och för deras tankevärld olämpliga form — huru de allt mindre blifva elever i en skola, där de intet ha att lära för att i stället blifva mästare för en egen, där allt återstår att säga.

Att skapa är ju att generöst ge, men att ge är att taga från sig själf, att prägla i sin egen verkstad.

Hvarje stor man har varit en confesseur, en bekännare — en grufarbetare, som stigit ned i sitt eget inres djup för att bryta malmen.

Om man silunda för ögonen har denna monumentala af män skapade konst, som syntetiserat sig i några få, för hela mänskligheten allmängiltiga karaktärer, skall man inse och

utan ruelse kunna erkänna, att kvinnans själfständiga skapande ännu icke ledt till ett enda sådant original, som tillhör världen.

Vi ha framstående skriftställarinnor, goda målarinnor, lyckade skulptriser och begåfvade kompositriser, vi ha kunniga kvinnor, snillrika kvinnor, kvinnor af tant d'ésprit och af tout d'ésprit — kort sagdt vi ha ett kvinnligt kulturmaterial af högt värde, en aktningvärd elitgrupp, som förtjänar att uppmärksammas, tagas på allvar och studeras — men ett sakna vi med bestämdhet ännu: det kvinnliga universalgeniet, som kan skapa den originella kvinnliga universalkaraktären.

Icke ens många af världslitteraturens stormän ha löst denna uppgift. Och när de så ha gjort — icke var det uteslutande deras förtjänst, utan äfven de okända föregångarnas, äfven de människor, som voro deras samtida. När tiden är mogen framtingar den sin man — mediet, som kommer i rätta ögonblicket.

Och när tiden är mogen skall den äfven framtinga sin kvinna — hon, som högst uppe på diktens hemlighetsfulla berg skall skåda in i hittills oanade perspektiv och för våra ögon uppenbara denna universalgestalt af kvinna, som igenkännes af alla nationer och består genom alla tider, och som vi sedermera skola nämna såsom vi nu nämna Hamlet och Don Quixote.

Carl Eldh's Gunnar Wennerberg-stod till Amerika.

DET ÄR NOG många gamla sångarvetraner från Gamla och Nya världen, som i likhet med undertecknad med lifligaste intresse följt med Gunnar Wennerberg-ödet och dess besynnerliga pristäfvan och glad sig uppriktigt åt bildhuggaren Carl Eldh's idealiskt vackra uppslag till staty och trott, att det också skulle blifvit förverkligadt i — Uppsala. Men annorlunda hade "ödet" beslutat. Och besvikelsen är stor!

Men skall då detta vackra uppslag alldeles skrinläggas i det tysta, eller "läggas på hyllan"?

Dess bättre är tanken väckt, att möjligen de *lifs Kraftiga* svenska sångföreningarna i Amerika skulle komma att resa Carl Eldh's Gunnar Wennerberg-staty i någon af Svensk-Amerikas metropoler: *Chicago* eller *Minneapolis*, eller måhända i båda? Som bekant har den sistnämnda staden för länge sedan sin "*Gunnar Wennerberg-kör*". Ja, det skall just vara de energiska svensk-amerikanska sångarna, som skola föra frågan framåt utan för många, onödigt långa, tomma och — dumma pristäfvingar och kompromisser!

"Stå stark, du ljusets riddarvakt!" kommer det att ljuda starkare än vanligt en gång vid aftäckningarna af Carl Eldh's Gunnar Wennerberg-staty i *Chicago* och *Minneapolis*! . . .

GAMMAL SVENSK-AMERIKANSK SÅNGARE.

Farbror Ek.

Af Gösta Adrian-Nilsson.

VI BRUKADE MÖTAS bakom växehuset vid den lilla järnvägsstationen (tyingen fick ju lof att se oss), och det var afgjordt att Hanna alltid skulle åka i första kupén, jag i den sista, som folkhumorn döpt till "finkan", emedan där var så mörkt och rusligt man rimligtvis kunde begära.

Och när tåget stannat, skyndade jag med studentmössan neddragen öfver pannan bort till gömstället och därifrån såg jag Hanna stiga ur, alltid senare än jag, försiktigt seende sig omkring. Hon passerade perrongens fyra glåmiga gaslykter, vek omkring bommarna, försvann i växehusets skugga, för att i nästa ögonblick ligga hårdt omsluten i mina griga, unga armar.

Mellan kyssarna hviskade hon:

"Rudolf — Rudolf då, man kan ju se oss."

Och så tog jag henne i handen, och vi sprungo upp för den gula alléen, upp till farbror Eks villa, skrottande, hand i hand, som två ostyriga barnungar, fastän vi ju voro vuxna människor båda två, jag tjuoett, hon aderton år. Men grundligt förälskade.

När vi kommo upp till verandadörren, voro vi båda litet andfådda. I mörkret därute prasslade de snart aflöfvade träden, men innanför verandans glasrutor lyste det svagt genom de tjocka vinröda gardinerna.

Ja, farbror visste ju att vi skulle komma.

"Nu ringer vi," sade jag och kysste igen. "Så får det vara nog — så länge."

Den elektriska klockan pinglade.

Blixtnabbt, just som den inre dörren öppnades och en flod af gult ljus föll ut öfver trädgårdsgången, doko vi ner och blefvo sittande på huk under den yttre dörrens glasrutor.

Vi hörde farbror komma fram, och sakta öppna dörren — i ett huj voro vi uppe, "pip!" ropade vi och skrattade, och farbror blef för hvarje gång lika häpen, lika öfverraskad d. v. s. han låtsades så, ty den där manövern hade vi upprepat ett tjugotal gånger, men funno med förälskade ungdomars vanliga pretentionslöshet ännu samma naiva glädje däri.

"Är det ni — nattuglor," sade han. "Kom in så jag får se på er. Har ni fått någon mat, vill ni äta, eller vill ni ha något annat, ja, ni behöfver väl ingenting!"

Och vi hade redan fått öfverplaggen af oss och stodo inne i det varma, mörka gammaldagsrummet.

Hannas kinder voro som rosor efter den hastiga språngmarschen, och aftonens kyliga friskhet strömmade ut från hennes kläder och hår.

Hon smålog skålmskt och ritade med fotspetsen i mattans mönster, när hon sade:

"Vi träffades — tillfälligtvis — på tåget."

"Nu igen," log farbror och makade kuddarna till rätta i soffan, "nu igen!"

Han var egentligen icke *min* farbror, utan bara Hannas.

Men Hanna var hans ögonsten, och när hon blef kär i mig, fick jag del af godheten. Det var så att Hanna och jag råkats på sommarn ute i skärgården.

Det gick till så som det brukar, där var icke alls något romantiskt vid det.

Roddture, tennispartier och smultronplockning. Af mänsken fanns där icke den aflägsnaste reflex.

Vi voro båda unga, friska med varma hjärtan.

Så kom alltsammans af sig själf.

Men när vi flyttade in till staden, blef Hanna förbjuden att umgås med mig.

Hudens vård.
CREME SIMON · PARIS
Enda medel som gör hyn vacker och len utan att irritera huden.

PÄRMAR
till IDUN 1909 och föregående år
tillhandahållas till följande priser: Iduns pärm, röda med gultryck kr. 1:50; Iduns romanbibliotek, röda eller gröna 50 öre. Iduns Hjälpreda, röda eller gröna 50 öre. Kunna erhållas i närmaste bokhandel eller direkt från Iduns expedition, om rekvisition och likvid i postansvarning insändes.

Där var nämligen en svartsjuk kusin med i spelet, en lång, fräknig kadett med pudelögon. Det kändes ju bittert. Jag svor och klädde den pudelögde.

Det blef naturligtvis etter värre.

Och Hanna gick med förgråtna ögon — hvilket icke alls klädde henne.

Så fick farbror Ek nys om saken — stor familjescen med långa tal, Hanna intervjuades af farbror, och saken ordnades så, att farbror upplät sin villa en fjärdingsväg utom staden, till stor fröjd för oss båda.

Han köpte t. o. m. månadsbiljetter åt oss och gaf oss en liflig framställning af sitt deltagande.

Detta var ju långt bättre än att råkas på konditorier och smågator — och första gången vi reste ut, köpte vi två helor sec till gubben.

Sanningen att säga drucko vi ur den själfva.

Emellertid —

Nu suttu vi båda, Hanna och jag, mot sofans mörka plysch och kramade hvarandras händer, medan farbror beskäftigt sprang omkring och ideligen återtog:

“Men ni skall väl ha något — litet vin, litet likör — eller te — vill ni ha te, Stina har färska bullar.”

Stina — det var hushållerskan. Hon kände till hela historien och var som en moder för oss.

“Är barnen här nu igen,” sade hon “de små söta ungar.”

“Nå,” sade Hanna till sist, “litet te — men starkt bryggdt, och så citroner.”

Farbror försvann ut genom portiären — och dröjde som vanligt borta, tills vi hunnit kyssas ett dussin gånger.

“Du kväfver mig, sade Hanna.”

“Ja.”

“Du kväfver mig!”

“Ja.”

“Mitt hår lossnar,” sade hon.

Och jag tog hennes svarta, lockiga hår, som man tager en handfull svarta diamanter och kysste det.

Då kom farbror in.

“Nu kommer teet,” sade han.

Han var en sådan fin gammal herre. En af gamla stammen — ridderlig, varmhjärtad och god. Med sitt friska, rödlätta ansikte, sina hvita knävelborrar och sin ranka hållning kunde man taga honom för en pensionerad officer.

“Nå — hur är det hemma,” sade han och vände sig till Hanna.

Hon berättade, snabbt och ointresserad, som ville hon helst vara fri, och farbror frågade ej mer.

Vi kramade hvarandras händer.

“Du,” hviskade jag, “du.”

Och jag tyckte att all världens ljuflighet var förborgad i dessa två bokstäfver.

Farbror log litet — helt litet, men vi kunde ej se hans ögon, som doldes under de blänkande pincenezglasen.

Han skruvade sig oroligt på stolen.

Så kom teet.

“Goddag, Stina,” sade Hanna — och hon tillade skratande: “nu är du ond igen!”

“Ja,” muttrade den gamla damen, “det är ju ett slöseri — det är från den där packningen, som herr Ek fick af den kinesiske styrmannen.”

Men i detsamma tinade hon upp och sade: “Kors, hvad de ungarna ändå ser kära ut — nå, drick nu!”

Och vi voro åter ensamma med farbror, som sade något om Stinas frispråkighet. Men det hade vi hört förr.

Så drucko vi te — den kinesiske styrmannens te.

Och citronskifvorna fingo ligga.

Farbror berättade en gammal lavendeldof-tande historia om en dam i krinolin och en förälskad gardesofficer, som glömt sina handskar i damens budoar.

Den var icke oanständig — naturligtvis, men den var “lige paa Stregen”.

Hanna sänkte sitt lockliga hufvud, men jag log och sade:

“Ja — tänk hvad handsken spelat stor roll i kärlekens historia —.”

Plötsligt märkte farbror att han sagt något som ej gick riktigt an, han såg helt förskräckt och brydd ut, och Hannas sänkta hufvud var som ett memento.

“Å,” sade jag, “det gör ingenting.”

Och fick till svar ett häftigt nyp på låret från två små rosenfärgade fingrar.

Ute prasslade träden, och där blef tyst en stund vid det ljusa bordet.

Servisen blänkte på den hvita duken och i en skål var ett öfverflöd af höstens blommor.

Farbror älskade blommor och djur.

Det var hans stora sorg, när han miste sin hvita Bernhardshund — Blanca.

Jag tror han sörjde mer än det egentligen anses passande, när det gäller ett hundkräk.

Jag satt just och tänkte på Blanca, som jag sett tjugo porträtt af, när farbror sade:

“Det blir vinter snart — och kvällarna bli långa.”

Och där var något så höstligt och ensamt i tonfallet. Men jag var för ung och alltför förälskad — och tänkte ej mycket därpå.

Då lyfte Hanna hufvudet och sade:

“Ja — till vintern gifva vi oss — så få di säga hvad de vilja.”

Och hon sjönk in emot min axel, och jag kände ett pojaktigt, allvarligt ansvar — liksom när jag första gången skulle gå till barberaren.

Farbror rullade sin stol bort i ett hörn af rummet bakom en stor palm och svarade ej. Vi förstodo det — nu fingo vi vara för oss själfva.

Och vi hviskade, vi smektes och kyssarna regnade.

“Låt mig kyssa din armbåge,” sade jag, och jag kysste Hannas rosiga hud, precis där den korta armen slutade.

“Ja, jag ser ingenting,” sade farbror med en röst, som var långt borta.

Jag blåste cigarrettröken in mellan Hannas fuktiga röda läppar.

“Smakar det,” sade jag.

Hon log och blundade.

Hon lyfte sina små händer, så att armbanden klirrade och drog min lugg ner i pannan.

“Så,” sade hon, “nu liknar du — Primus!”

Och hon skattade och det lät som när en källa springer öfver kiselstenarna.

Men jag blef rasande — *Primus* det var kusinen, just han!

Och jag drog mig förnärmat bort i hörnet och byggde en barrikad af tre stora persiska kuddar.

Men som en kattunge klättrade Hanna öfver den och låg åter vid mitt bröst, och sade spefullt:

“Vill ers svartsjuka härlighet ha ett plommon?”

Och med sina läppar räckte hon mig en af de kanderade frukterna från teskålen.

Vi hade glömt farbror och vi speglade oss i hvarandras ögon.

Vi voro goda vänner igen.

Därute susade träden.

Jag läste några dikter, som jag skrivit — de voro förfärliga, men Hanna sade:

“O, du skriver som en poet!”

Och liksom om detta beröm ej var nog tillade hon:

“Du är en diktare.”

Och vi delade det kanderade plommonet, i det att våra läppar möttes.

Vi suttu så en timme eller två — och vi trodde att farbror för länge sedan slumrat i sin stol, då han plötsligt sade:

“Om tio minuter går tåget, små barn — och Hanna måste vara hemma innan nio.”

Vi sågo på hvarandra och suckade.

“Ja,” sade Hanna, “det måste jag — *men*, nästa höst, *nästa* höst, då vi äro *förlofvade*, då!”

Och hon inlade i det sista ordet sina ljufvaste, rosigaste förhoppningar.

Och jag rätade på mig och sade:

“Ja, då du!”

Men farbror Ek reste sig, och hans ansikte såg trött ut, när han sade:

“Ja — då äro ni icke här mer, då har ni glömt den gamle enstöringen härute.”

Och vi svarade ej — vi voro i färd med att taga farväl af hvarandra.

Ute på perrongen kunde det ej ske.

“Nu får ni skynda er,” det var åter farbror som manade på.

Hanna fick sin hvita boa om halsen och vi togo farväl.

När vi kommo ut, och gått några steg nerför allén, tryckta till hvarandra, märkte jag att jag glömt mina handskar.

“Vänta,” sade jag, “vänta ett ögonblick.”

Och jag sprang tillbaka.

Entréen var ännu öppen och jag kom in. Men jag måtte ha gått mycket tyst på de mjuka mattorna, ty då jag slog portiären åt sidan, såg jag farbror sitta orörlig, som om han ingenting hört, på soffan, där Hanna och jag nyss smekts.

Och farbror Ek grät.

Farbror Ek grät!

Jag begrep det ej utan förblef tyst stående. Men så småningom trängde det sig på mig. Vår unga lyckas egoism, dess grymma själfförhärligande. Den, som alltid saknat det vi nu ägde öfverflöd af, och i hvilket han icke hade någon del, den ensamme mannen, var det som grät.

Jag fällde tyst portiären och smög mig ut. Jag blygdes.

Hanna hade redan gått till stationen — och jag såg henne ej mer den kvällen.

Själf hade jag blifvit så tankfull på dessa få minuter, att jag ingen önskan hade.

Och när jag for hem, satt jag hela tiden och upprepade ett motto, som jag läst i någon nyss utkommen dansk roman.

Det lät så här:

“Vi lida och låta andra lida — mera veta vi icke.”

En ny konsttidskrift.

VÅRT KONSTLIF har ansetts i behof af en billig periodisk publikation, som kunde ställa konstens företeelser i kontakt med ett bredare folklager än den exklusiva publik, som stöder våra större tidskrifter på området.

För detta ändamål har tidskriften “Konst” startats och dess första häfte föreligger nu och bjuder på ett rätt omväxlande innehåll, hvaribland en Carl Larsson-bit, hvars sunda syfte och dråpliga formulering äro karaktäristiska för sin upphofsman och göra det nya konstbladets första nummer till en läsvärd lektyr.

Blir fortsättningen textligt lika underhållande, torde företaget kunna stå sig. Illustrationerna utgöras bl. a. af en reproduktion af en ny Carl Larsson-tafel, ett par bilder af Ernst Norlind och en exteriör af Östermalms läroverk.

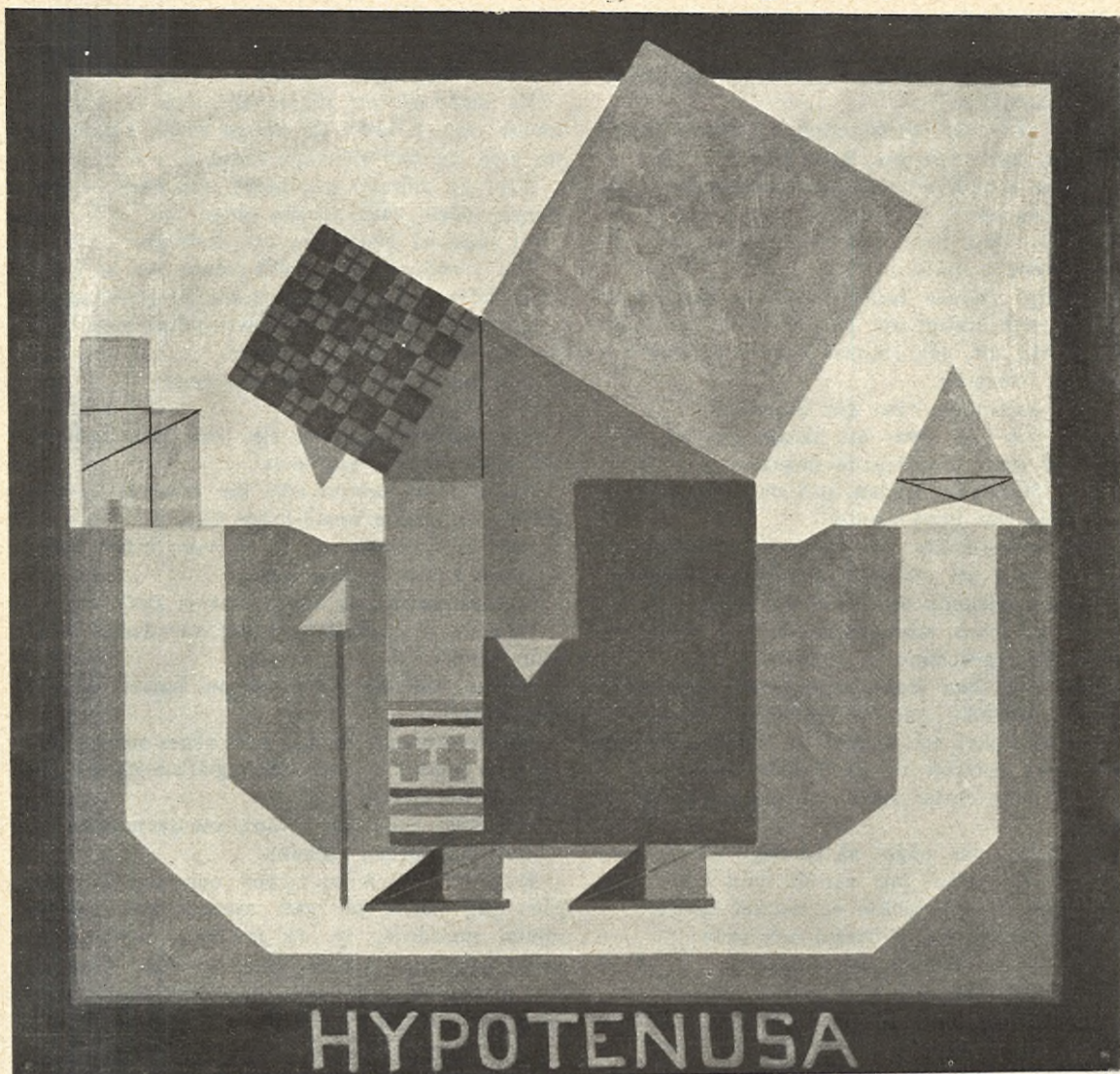
“Konst” utgifves af fröknarna Elisabeth Thorman och Ida von Schultzenheim, den sistnämnda den kända djurmålarinnan, och kostar för helt år, 15 nummer, endast kr. 2: 75.

LÄS!

Några äldre årgångar realiseras till betydligt nedsatta priser och erbjudas för dem, som fört ej äga desamma, en billig, omväxlande och lärorik lektyr. Mot insändande af nedannämnda belopp till *Expeditionen af Idun, Stockholm*, erhålles inom Sverige *portofritt*:

Idun 1892	2: —	Iduns julnummer 1898	0: 20
Idun 1893 (nr 1 felas)	2: —	Iduns julnummer 1901	0: 25
Idun 1904 (med julnumret)	3: —	Iduns julnummer 1904	0: 30
Idun 1908 (med julnumret)	4: 50	Iduns julnummer 1905	0: 30
Idun 1909 (med julnumret)	5: —	Iduns julnummer 1908	0: 50
Idun 1910 (med julnumret)	6: 50	Iduns julnummer 1909	0: 75
Iduns julnummer 1894	0: 20	Iduns julnummer 1910	1: —

LÄS!

EN AF VÅRA humoristiska tecknare, artisten Einar Nerman, har roat sig med att rita upp den från Euklides Elementa bekanta matematiska figur, som kallas hypotenusan. Men han har gjort den efter sitt eget hufvud, d. v. s. han har framställt den som en gammal krokryggig gumma, som vandrar vägen framåt, dock med ett fyndigt bibehållande af de matematiska figurerna.

Hypotenusan kallas, som bekant, i en rätvinklig triangel den sida, som står emot (sträcker sig midt under) den räta vinkeln.

Vi se gumman Hypotenusan knoga fram på en väg, som är lagd mellan den s. k. åsnebyggen och "gyllene snittet". Här måste vi åter göra ett grepp i minnesarkivet för att få fram vissa "Elementa" från matematiktimmarna i skolan. "Åsnebyggen" kallas det af Euklides i "Elementa" I:5 anförda teoremet, emedan under medeltiden de mindre begåfvade i allmänhet ej hunno öfver detta teorem. Och beträffande "gyllene snittet" är det, som bekant, benämningen på delningen af en rät linje i två sådana delar, att hela linjen förhåller sig till den större delen såsom denna del till den mindre, eller m. a. o. så att den större delen blir medelproportionalen mellan hela linjen och den mindre delen.

Flerstädes inom den organiska naturen och inom den bildande konsten har man trott sig återfinna proportioner, som äro matematiskt bestämbara medels gyllene snittet. Så skulle t. ex. för människokroppens längdgenomsnitt gyllene snittet sammanfalla med näveln.

Men tro nu icke, ärade läsarinna, att det är vår mening att falla er besvärliga med lösningen af matematiska problem så här strax före jul, då I hafven så mycket annat att tänka på; vi ha snarare afsett att med teckningen här ofvan vara er till hjälp i edra julklappsbeskymp.

Hur ondt är det icke i själfva verket om originella mönster att sy och brodera efter, då

det gäller att åstadkomma en duk, en kudd, en bonad o. d. alltid välkomna julpresenter.

Hypotenusan sådan hon här är framställd utgör ett originellt mönster att pryda exempelvis en kudd med, som ni vill förära er bror ingenjören eller er onkel matematiklektorn eller hvad han nu kan vara.

Tänk er också, som nyss nämnts, en bonad, utförd i applikation efter ofvanstående teckning, för att ej tala om att det också går an att väfva efter mönstret: men det blir naturligtvis betydligt mera invecklad. Huru som helst: ni kan vara viss om att hypotenusan, använd för något af dessa ändamål, kommer att göra sensation bland edra vänner.

Själfr får ni använda er fantasi att bestämma färgerna, i hvilka de olika kvadraterna och trianglarne m. m. skola framställas. Och har ni då god smak, hvilket vi förutsätta som säkert, kan ni vara öfvertygad om att er julklapp blir både vacker och välkommen.

Gör nu försöket och lycka till ett godt resultat!

En damkvartett.

KAMMARMUSIKFÖRENINGEN, som kunnat glädja sig åt ett hos stockholmspubliken mindre vanligt intresse, har satt sig före ej blott att genom den ordinarie Kjellströmska kvartetten åter få till stånd en ordnad offentlig kammarmusikverksamhet i hufvudstaden, utan också att i vidsträcktare mening bli en förening för kammarmusik, en samlingspunkt för den intima musikens inhemska utöfvare. Den senaste konserten i november gafs sålunda med biträde af professor Franz Neruda, hvarvid tillfälle bereddes att högtidlighålla 50:de årsdagen af dennes första uppträdande i Stockholm. I februari skall föreningens försorg ett annat jubileum ihågkommas, nämligen Aulinska kvartettens, som då ger sin 100:de konsert.

Vid den konsert, som ges den 4 december, har föreningen vidare engagerat en damkvartett, som fränsedt en konsert förlidet år i Vetenskapsakademien ej förut framträd offentlig. Kvartetten, som ursprungligen bildats till inbördes nöje och familjetrefnad samt under sin omkring två-åriga tillvaro anordnat några privata konserter, består af några inom vårt musiklif uppskattade krafter, fru Munthe-Sandberg, — kvartettens första fiol — fröken Naïma Stjernspetz — sekundfiol — fru Hedvig Wiklund — altfiol — samt violoncellisten fröken Nini Wærner. Samtliga ha besökt musik-konservatoriet i Stockholm, hvarjämte fru Munthe-Sandberg och fröken Stjernspetz studerat för lady Hallé samt fröken Wærner för Pablo Casals i Paris.

Vid den stundande konserten upptager programmet en stråkkvintett af Mozart, vid hvilken kvartetten i sekundaltstämman förstärkes med fru Vretblad, vidare en pianokvintett af Dvôrâk, hvari pianostämman utföres af fröken Aurora Molander, samt en af fröken Wærner utförd violoncellsonat.

Till sist kan nämnas, att damkvartetten åter kommer att uppträda på nyåret, då för att tillsammans med Kjellströmska kvartetten utföra Svendsens oktett.

DAMKVARTETTEN.

Från vänster till höger: fröken Naïma Stjernspetz, fru Hedvig Wiklund, fru Munthe-Sandberg och fröken Ninni Wærner.

Mitt förslag.

ALLTING ÄR så oerhört dyrt — klaga husmödrarna — och dyrare blir det. Ljusa utsikter! Smör och ägg äro redan uppe i ett prisläge, och har redan länge varit det, som vid denna årstid väl ej i mannaminne förekommit, men att det ej nått maximum kunna vi vara förvissade om. Sockret och kaffet skola vi aldrig tala om. Det senare har nu månadtals reguljärt ökats med 10 à 20 öre på kilot snart sagdt hvarje vecka. Och — dyrare blir det, bebåda kaffehandlarne. Potatisen gäller till och med i en liten småstad 7 à 8 öre litern på torget, i bodarne säljes den till fjorton öre kilot! Osten lär också bli dyrare, och bagarbrödet visar allt större benägenhet att krympa ihop.

— Ja — säger man och knyter näfven i byxfickan, det är nedrigt, man blir ruinerad på det här viset, men hvad kan man väl göra däråt! Prisstegringen gäller ju nödvändighetsvaror, som man inte kan undvara.

Åjo, nog kunde man, om man allvarligt satte sig i sinnet att göra det. Det finns något som heter *bojkott*. Den kan vara både berättigad och oberättigad. I det här fallet tror jag den skulle vara på sin plats. Man kunde ju börja med t. ex. kaffet. Råg eller korn äro bra och hälsosamma surrogat för detsamma. Vegetarianerna dricka för resten alltid sådant kaffe och befinna sig utmärkt däraf. Men här om någonsin behöfs *sammanhållning*. Och i ett mindre samhälle skulle den väl ej vara så svår att åstadkomma.

Om vi skulle ta och bilda antilifsmedelsfördringsföreningar öfver allt i landet?

Nej, den berömda svenska oföretagsamheten gäspar, rycker lojt på axlarna och tycker, att det vore allt för besvärligt. Då betalar man hellre hur oförsämda priser som helst.

Nåja, det kunde jag just tänka mig, att jag skulle få det svaret. Men det finns ett annat sätt för att få debet och kredit att bättre gå ihop under fördyringstider, och det är speciellt till de ärade husmödrarna jag kommer att vända mig med mitt förslag.

Om vi skulle ta och slopa *bjudningarna*? Inte bara de stora notvarpen — middagarne och supéerna — utan också småtillställningarna, kafferepen inklusive namnsdags- och födelsedagsfirandet, ja, till och med det, åtminstone i småstäder, alltför vanliga bruket att bjuda på kaffe, bara någon "tittar in". Kära fru eller fröken husmoder, naturligtvis för ni hushållsbok, om ni då hade ett särskilt konto för bjudningar, så skulle ni kanske finna mitt förslag ganska acceptabelt. Ja, svarar ni, det är sant, bjudningar gå till mycket pengar, det vet man ju, om man också icke bokför dem, och det vore kanske inte så dumt att under dyrtiden lägga bort dem. Men att bjuda på litet kaffe då och då, det kan då inte göra hvarken till eller ifrån. Ja, räkna själf efter, får ni se. Lägg upp för en gångs skull ett konto endast för kaffebjudande, och ni skall kanske häpna öfver slutsumman.

Jag talar inte till andra än dem, som behöfva spara. Men äfven dessa ha ju i allmänhet ett umgänge, hvilket i regeln befinner sig i ungefär samma ekonomiska plan som de själfva. Men äfven om de, som hafva blygsamma, ja, mycket begränsade inkomster skulle af en eller annan anledning umgås med en eller annan familj, som åtminstone i jämförelse med dem själfva äro välstuderade, så bör detta icke utgöra något hinder för de förra att rätta mun efter matsäcken. För öfrigt faller det ju af sig själf, att de familjer, som själfva icke bjuda, icke heller låta sig bjudas. En öfversenskommelse umgänsfamiljerna emellan i detta

syfte synes mig icke som så särdeles svår att få till stånd. Bara en gör början och bestämdt förklarar sig denna vinter icke själf ämna bjuda eller låta sig bjudas och energiskt uppmanar de andra att göra på samma sätt, så skulle nog också de följa efter — då det ju ligger i öppen dag, att det vore till hvars och ens ekonomiska båtnad.

Nå, men trefnaden då — invänder man — är inte den värd något? Skulle man aldrig få se någon hos sig eller själf få gå bort! Det vore ju att döma sig till eremitlif, då kunde man lika gärna draga ut i öknen. Nej, det kunde man visst icke och här är alldeles inte fråga om att döma folk till isolering, snarare då tvärtom. Men jag vill bara fråga: Är det då så utomordentligt trefligt och förtjusande roligt att "ha främmande", att man för den skull inte skulle vilja vara med på mitt förslag? Frågan har så ofta blifvit uttalad och omdebatterad, att det är nästan löjligt komma med den. Svaret är och har alltid varit detsamma: för värdinnan är en bjudning liktydig med besvär och kostnad, ett oundvikligt ondt, som det känns obeskrifligt skönt att ha afbördat sig. Jag talar nu inte om lyxkvinnorna, som ha råd att omgifva sig med en hel stab af tjänsteandar, inklusive vaktmästare och extra hjälp i köket, fast till och med sådana fruar nog kunna grufva sig för större tillställningar, ty arrangemangen hvilat dock ytterst på dem, om de också sedan odeladt få öfverlämna sig åt sina värdinneplikter, hvilka de likväl kunna känna betungande nog och draga en lättnadens suck, när allt ändtligen är öfver — tills härnäst.

Men för dem, som samtidigt skola vara salongs- och köksvärdinnor, ställer sig saken något annorlunda. Det ansträngda leendet, den förströdda tonen, det jäktade och uttröttade i hela appartionen under de stunder en sådan husmor måste vara inne och göra *les honneurs* för sina gäster, vittna nogtsamt om, att hon med alla sina sinnen dväljes därute bland grytor och kastruller, uppläggning och servering... Tänk, om något blir förstördt just nu! Tänk, om Sofi glömt det där viktiga, som hon nyss fått besked om, och tänk, och tänk...! Vid första möjliga tillfälle passar hon på och slinker ut i köket igen, för att kanske inte bli synlig, förrän hon med brännröda kinder och ett forceradt leende bjuder sina gäster till bords.

— Nå, det var då för väl! Det var ju för det man egentligen gjort sig besvär med att gå. Jo, och så, hvad damerna beträffar, för att få exponera sina toaletter. Någon ser gäspande i smyg på klockan —. Fasligt, hvad det alltid drar länge ut här i huset! Ja, uppväges verkligen värdinnebesvär, för att inte tala om kostnaden, af gästernas nöje? Så långt därifrån som möjligt. Och tanken på, när turen kommer till dem att "se igen", gör det nog inte roligare.

Skulle man då inte kunna tänka sig någon annan enklare och hemtrefligare form för den sällskapliga samvaron? Jo, helt visst. Detta är just *förslaget*, som jag nu skall be att få framlägga och som särskildt nu i fördyringens bistra tider dessutom har det utomordentligt goda med sig, att — det kostar ingenting! *Man hälsar på hvarandra, utan att bjuda på något.*

Så här har jag tänkt mig ett sådant där litet samkväm. För det första: drag inte ihop en mängd folk. Endast några stycken, som ni vet trifvas bra tillsammans och som ni själf också trifs med. Ty här är det meningen, att både "gäster" och "värdinna" skola ha trefligt. Bed dem komma till er antingen under några eftermiddagstimmar (*aldrig* en förmiddag!) t. ex. mellan sex och åtta, eller också, hvilket i mitt

tycke är trefligast och lugnast, på aftonen, sedan hvar och en hemma hos sig intagit sin aftonmåltid, som ju då kunde ske något tidigare än vanligt, så att man kunde samlas klockan åtta. I större samhällen serveras ju förresten i allmänhet middagen så sent, att ingen vidare måltid förekommer. Då är allt dagens arbete undangjordt, så att man kan känna sig riktigt lös och ledig och helt få öfverlämna sig åt nöjet att vara tillsammans med dem man sympatiserar med, och — det bästa af allt — värdinnan i lika grad som hennes gäster. Inga jäktande Martabekymmer! Ingen bäfvan öfver hålen i kassan. Brasan tänd — lamporna klara, så framt moderna värme- och belysningsanordningar inte finnas, det är allt som behöfs af arrangemangen.

Så skall man komma öfverens om att bannlysa allt relaterande att de förtretligheter och motigheter ens hvardagslif kunnat bjuda på, den som känner behof af att ibland få låta sig på sådant, bör välja en ensam stund med en förtrogen och förstående vän. Dessa samkväm skola vara som ett litet blomster vid allfartsvägen, en stundens förglömmelse af, ett upprykkande från hvardaglighetens gråa prosa. Likaså bör man lägga skvaller och struntprat å sido — "glad och god" skall man komma som till en fest för tankar och sinne, och den som fått det harmlösa skämtets gudagåfva, må inte spara på sin skatt. För öfrigt bör hvar och en i sin mån bidra till den gemensamma trefnaden. Sång och musik finns det nog någon som kan prestera, en annan, som läser väl — ingen annan må göra sig besvär — läser högt en eller annan prosabit, omväxlande med något poem. Om samkvämen förekomma oftare, t. ex. minst en gång i veckan, är det också lämpligt att läsa något längre skönlitterärt arbete. För öfrigt samspråkar man — byter tankar också om de sociala problemen och lifvets djupgående frågor, ty allvaret skall ju ej vara visadt på dörren. Men ut skall däremot stelheten, tvånget, tråkigheten. Samkväm som dessa kunna blifva till verkliga högtidsstunder, ett själsbad efter dammig hvardagslag. Och tänk, här kunna ju också "löshästarna", som icke kunna "bjuda igen", få vara med utan den förödmjukande känslan af att jämt behöfva stå i obligation, om de icke ständigt och jämt skola sitta hemma. Också deras ensliga kammare kan få bli en samlingsplats för festens glädje.

Jag vill nu till sist komma med ett litet medgifvande, på det mitt förslag inte ens må få sken af pedanteri. *Någon gång*, inte alls som regel, utan när man känner sig särskildt upplagd därför, må någon liten förfriskning tillåtas, men märk, endast som *repartisering*. "Värdinnan" må aldrig känna sig stött eller generad af ett dylikt förslag. "Skramlingen" ger naturligtvis upphof till skämt och glam och kan således ytterligare bidra till trefnaden. Det som man "skramlar" till, skall gifvetvis vara af något lättare slag, såsom frukt, karameller, choklad eller dylikt. En härligt uppriskande dryck kan ju också tillredas af några citroner, litet socker och vatten.

Jag vädjar ännu en gång till de ärade husmödrarna! De, som behöfva spara. Kasta inte mitt förslag utan vidare i skräpvrån! Badsocieteternas nöjesdirektioner bruka ju ha till motto: *Till nytta och nöje*. Jag tycker att det mottot är särdeles tillämpligt här. Och jag är nog sangvinisk föreställa mig, att bland dem, som nu börja praktisera mitt förslag endast för nyttans skull, skola finnas många, som komma att fortsätta därmed fullt ut lika mycket för dess innebörd af hemtreflig, från jäkt och matbestyr renodlad sällskaplig samvaro.

BYGDEKVINNA.

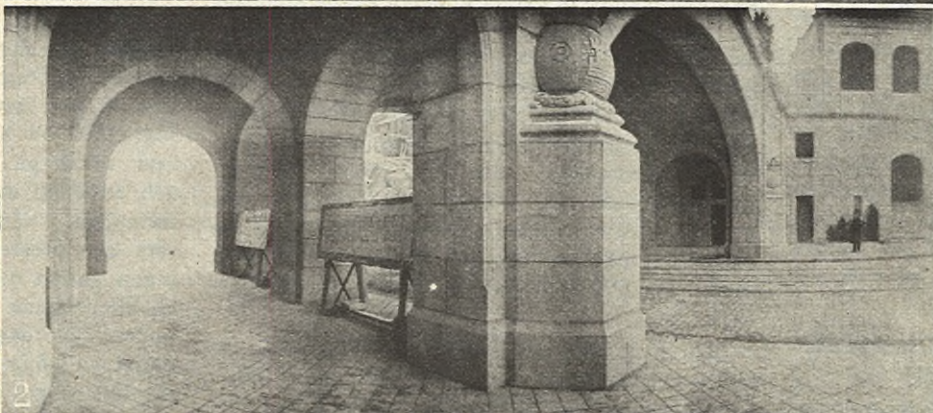
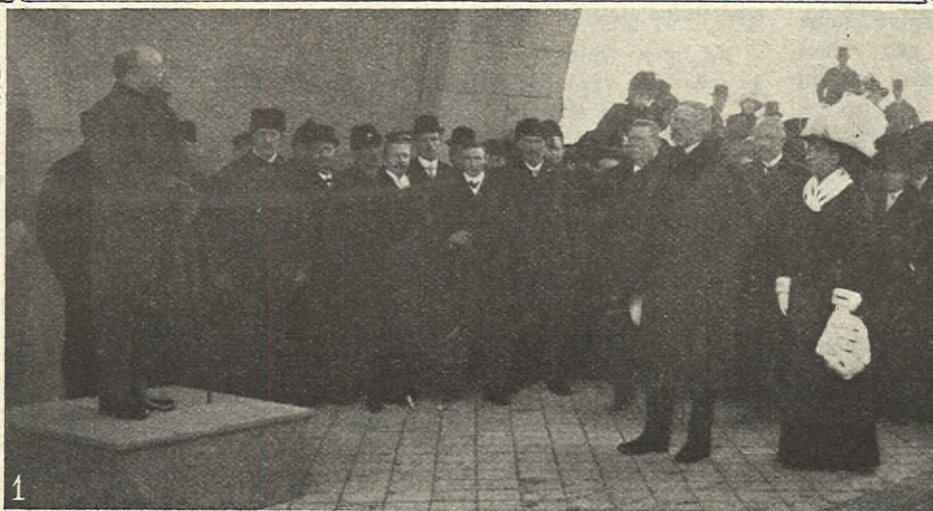
Den nya Kungsgatan

DET VAR OVANDT för Norrmalms stockholmare, då de i slutet af föregående vecka plötsligt en eftermiddag fingo räkna med den nya Kungsgatan som trafikpulsåder mellan Östermalm och Öfre Norrmalm.

Redan en halftimme efter den högtidliga invigningen var trafiken i full gång med fordon och fotgängare, af alla slag.

Denna Kungsgatans nya sträckning, som går ut ifrån Stureplan och genomskär Brunkebergsåsen, där Lutternsgatan förr, smal och rucklig, gick uppför höjden, samt vid Hötorget löper samman med den öfriga delen af den sedan många år färdiga Kungsgatan, påbörjades våren 1905, har kostat närmare 6 1/2 miljoner kronor och utgör ett af hufvudstadens största gatuarbeten i senare tid.

I Kungsgatan har landets första ledningstunnel (*subway*)

blifvit anlagd. Den är utförd af betong och afsedd att inrymma alla erforderliga hufvudledningar för gas, vatten och aflopp äfvensom elektriska kraft- och belysnings- samt telefonkablar. Från denna ledningstunnel utgå sidogallerier för husens servisledningar.

Å vår öfre bild återgifves invigningsceremonien, hvilken skedde under den bro, som förbinder Malmskillnadsgatans båda hälfter. Scenen framställer det ögonblick, då rådmann Dahlberg å Drätselnämndens andra afdelnings vägnar öfverlämnade gatan till staden. Till höger synas konungen och drottningen.

Vår andra bild återger hvalfven under Regeringsgatans bro jämte ett af trapphusen och vår tredje bild framställer bron i Malmskillnadsgatan, hvarifrån öppnar sig utsikten mot Regeringsgatans bro och Stureplan.

1. Rådman Dahlberg öfverlämnar den nya trafikleden till staden. Till höger konungen och drottningen. W. Lamm foto. 2. Passagen under Regeringsgatans bro. Cronsiö foto. 3. Perspektiv af den nya Kungsgatan i riktning mot Stureplan, taget vid invigningen. Hoffotograf A. Blomberg foto.

Första internationella dockkongressen.

DET VAR EN STOR och betydelsefull dag för alla "dockor", som människorna säga, då i fredags middag öppnades den första internationella dockkongressen. Redan detta att 300 ombud, kvinnliga och manliga, unga och gamla, från hela världen hörsammat den från Stockholm utgångna kalleslsen visade att den nya tidens bärande idéer: solidaritet och organisation trängt genom alla lager hos vår tids dockor. Det var en i allo representativ, men samtidigt eller just därför i sann mening demokratisk församling, som fyllde Konsthushusets utställningssal till sista plats, när förhandlingarna började under presidium af Dockféen, som intagit hedersplatsen i salens midt och sträckte ut sitt pärlskimrande spö öfver oss alla.

Som förhandlingarna hållas hemliga för människorna och endast komma att meddelas under tyshetslöfte till våra små blifvande ägarinnor och ägare, som skola ta hand om oss, när utlottningen ägt rum, må här endast meddelas något om själfva arrangemangerna och om särskildt framstående personligheter inom församlingen. Nu är det ju så att fullvuxna människor ha den löjligaste uppfattning om oss, de tro — pennan nästan vägrar att skriva ner ordet — att vi äro döda och känslösa ting! När de äro små, veta de

mycket väl, att vi äro kännande och tänkande varelser af olika skaplynne, de tala till oss och vi förstå dem, men när de växt upp, glömma de, underbart nog, denna enkla sanning, och i stället för att *umgås* med oss *handtera* de oss! Vi ha ju inte så lätt att smälta detta, men allmänna meningen bland delegerade var likväl den, att vi blifvit mycket väl mottagna af den kongresskommitté, som kallar sig de Gamlas dags kommitté, hvarför veta vi inte. Man hade klädt hela salen i grönt och ljusrött, och där blommade en verklig dockflora af pappersblommor. De särskilda utskottens ledamöter hade sina öfverläggningar i blommande bersåer.

Omkring dockféen (se grupp 1) voro grupperade kongressens mest uppmärksammade dockor af kunglig börd, två unga ryskor i nationaldräkter, som kommo från prinsessan Maria, en ung skotte från kronprinsessan och tre andra unga damer, hvilkas toiletter voro sydda af småprinsessorna. Den ena var en Sofiasyster, ifall det skulle hända något. Prinsen Sadi (2), en härlig ung indier, var föremål för många smaktande dockblickar, hans brud var emellertid själf närvarande — en ung europeisk skönhet i hvitt siden, med tre rader volanger (3). En bröllopsresa till kongressen — hvilket socialt med-

vetande hos detta unga äkta par! Andra exotiska typer såg man här och där i vimlet såsom indiandockan och de excentriska mexikanska loppdockorna. De amerikanska delegerade voro många och kommo i trupp, anförda af dollarprinsessan klädd i dollarsedlar — landets nationaldräkt. En skön spanjorska, en amägerflicka, fransyskor, engelskor, holländare och holländskor, japanskor, birgittinernunnor, gamla aristokratdamer och moderna skönheter och ett stort antal svenska allmogedockor, däribland skånska, i vackra dräkter ådrogo sig berättigad uppmärksamhet. Den lilla svampfamiljen hade slagit sig ned och gjort det trefligt för sig, och i ett hörn hade en ljushårig lärarinna lektion med sin klass utan att låta sig bekomma. Här fanns också babies med napp och vagga och de voro större än de fullvuxna, som det bara kan gå till i vår underliga dockvärld, där alla proportioner och lagar, under hvilka människorna måste böja sig, äro upphädda.

De historiska dockorna (se grupp 4) intaga en plats för sig, de betraktades som särskildt hedrade gäster och mångas blickar fästades vid den blåögda Ingeborg på sin drakbänk och hennes bistre Fritiof, Adelheid af Brabant med sin bönbok, Tankred, Sigrid den fagra, Jakob De la Gardie, Agneta Horn, Nils Bjelke och andra berömdheter. Deras dräkter af sammet, guldbroderier och pälsverk voro också superba. För oss var det mycket roligt att höra de oförbehållsamma omdömen, som människorna fälde om oss. Lyckligtvis voro de i allmänhet mycket smickrande. Somliga dockor kallades "konstnärliga", men hvarför? — jo därför att de mest påminde om människor! Så likt dem! Vi dockor längta dock mest efter att alla de små stockholmsbarnen skola komma och hälsa på oss, ty dem anse vi som vänner och kamrater. När de rösta på, hvilka som äro de tre vackraste bland oss, då skola vi böja oss för domen!

Men det måtte vara svårt att döma i den skönhetstävlingen!

"LINGONFLICKAN."

Spalten om böckerna.

PÅ VÅREN förlidet år utkom *Sven Lidmans* debutbok som prosaförfattare: *Stensborg*. Den anmäldes af undertecknad i *Idun*, med framhållande af goda ansatser, som lofvade mera än medelmättig framgång på den nyinslagna vägen. Löftena ha infriats.

Den förra hösten utkomna romanen *Thure-Gabriel Silfverstååhl*, af olika skäl så uppmärksammas, har jag ej läst, och försummelsen står ej nu i julbrådskan till att afhjälpa. Men den nya boken *Köpmän och krigare*, äfven den med en Silfverstååhl som hufvudperson, kräver ej denna förutsättning för att verka som helhet.

Köpmän och krigare knyter vid familjehistorien i *Stensborg*, där vi lärde känna den enstörige drömmaren Johan Silfverstååhl, som utan att förstå betydelsen af sin handling begick ett förfalskningsbrott och i fängelset pånyttföddes till ett lif af målmedvetet arbete. I *Stensborg* framställes Johans bror Henrik som en föga sympatisk strebernatur, en egoist, som låter Johan ekonomiskt gå under på den öfvermåttiga uppgiften att betrygga hans framtid, hvari innefattas ett kostbart Uppsalalif och en falsk skylt af grandseignerskap inför den rika uppkomlingsfamilj med hvilken Henrik söker befrynda sig.

Köpmän och krigare är historien om Henrik Silfverstååhls utveckling till full medvetenhet och ansvar. Det är emellertid knappast en ensam människa, som drar till sig hufvudintresset i boken. Här skildras ett afsnitt i samhället och dess tidsmiljö på ett ingående och grund-

ligt sätt, som är så godt som nytt i svensk litteratur. Här gås till rätta med ett förflutet och förbrukadt kulturideal och banas väg för den nya nationella känslan, det slags mot den sistförflutna tidens afgudar fientliga lifsåskådning, som jag i ett annat sammanhang varit i tillfälle att flyktigt vidröra. I vår nya svenska nationalism, som i *Sven Lidman* har en öfvertygad, om än ej i hvarje detalj tillfredsställande förkunnare, kryper människan, individen, liksom i den motsvarande företeelsen i Frankrike ned från den piedestal, där hon beundrat sig själf och lefvat för den på ett eller annat sätt genom själfhäfvelse frigjorda kraftens jubel.

Hon känner sig inte längre som ett helt, ett själfändamål utan som en liten del, visserligen betydande i ett helt, som är nationen, inte endast den lefvande, utan de gångna generationerna och de kommande. Hon känner ansvar inför detta hela och skuld, som skall betalas, om inte resultatet af hennes lif skall bli ett uselt bedrägeri. Detta brytningstidens Sverige belyses af en genomblick på det skikt i samhället, som enligt *Sven Lidman* har dess framtid i sina händer: affärsvärlden. Här skildras en generation af judiska banbrytare, starka genom den ekonomiska traditionen, som svenskarna ännu sakna, genom den nedärfda känslan och instinkten för den sunnda affären, men som skall efterträdas af en inhemsk generation, de nya nationalisterna, som bevitnat det finansiella uppsvinget, det ekonomiska medvetandets födelse, en ny typ med "lejonklon". Det är som representant för denna typ, mindre som människa, *Henrik Silfverstååhl* vinner vårt synnerliga intresse. I sin egenskap af människa blir han knappt fullfärdig och helt påtaglig. Hans själsstrider äro så att säga förallmänligade. De måste tydligen genomgå för att den nya typen skall få konturer, stadgas. Som individ och karaktär står det judiska affärsgeinet *Otto Herner* klarare, genomsiktigare, och tillvinner sig också därigenom ett kanske större intresse. Några andra af bipersonerna äro lefvande, röra sig för sig själfva, hvilket däremot inte kan sägas om den knappast betydliga kvinnliga hufvudpersonen, som spelar en helt underordnad roll, utom i de ögonblick, då hon framföres för att demonstrera författarens åsikter om den nyss moderna, nu afskaffade erotiska religionen "predikad af gamla ogifta tanter och oerfarna ynglingar".

Elsa Herner af dylika apostlar preparerad tror på den stora lidelsens rätt, som egentligen inte rymmes hvarken i hennes snusföruftiga hjärna eller normala flickhjärta. Den skimrande lifsenfalden talar ur hennes teoretiska lastbarhet, från hvilken hon med nöje afstår efter ett något raffineradt kok stryk af sin äkta herre och man *Henrik Silfverstååhl*. Och på detta lika enkla som naturliga sätt är den nya religion, som för kort tid sedan äfven af yngre skalder ansågs ej alldeles utan betydelse, bragt ur världen. Requiescat in pace!

Om *Sven Lidman* skilt sig vid alla punkterna i sitt program så lättvindigt, hade vi knappt känt oss allvarligt berörda. Nu ljuder genom hela boken med dess stundom djupsinniga, stundom påtagliga argument den ton af äkta, vibrerande allvar, som öfvertygar eller åtminstone väcker till eftertanke. Och äfven på en och annan sida i den stundom skrattretande historien om *Elsa Herner*s omvändelse till den borgerliga dygden, erinrar detta tonfall om att en nationell reaktion mot den helleniske gudagossens litterära härjartåg inom våra landmären, också den, har något af allvarligt och betänksamt berättigande.

Köpmän och krigare är förutom som ett tidens tecken värd intresse för sina delvis utmärkta litterära egenskaper. Mot kompositionen kunde göras en och annan anmärkning och

äfven här och där mot detaljbehandlingen, men med allt detta konstateras, att *Sven Lidman* genom sin nya roman gjort ett stort steg framåt mot konstnärskapet på det område, prosaromanens, han de sista åren underlagt sig.

Ulla Linder har i sin novell *Villan vid hafvet* gifvit en liten älskvärd historia med de egenskaper, på hvilka vi under årens lopp lärt oss att känna igen och värdera hennes penna. Med ett icke längre synnerligen användt konstgrepp har hon insvept berättelsen i en slöja af hemlighetsfullhet. Berättelsen om villan vid hafvet finner hon i det öde huset i en tunn bok, en dagbok "inom mjuka brandröda pärmar, skimrande som himlen efter en solnedgång i maj".

Det är en ung kvinna, som i dagboken skriver det första kapitlet af sitt äktenskaps historia.

Stilen är knappast litterär, om det nu är för att öka fiktionens sannolikhet eller af annan orsak, och man läser de första sidorna, det måste sägas, utan allt för spändt intresse och med en undran, om detta verkligen skall kunna "bli något af". Man läser ändå vidare.

Det är något i den unga hustruns, ännu nästan ett barn, okonstlade och från all beräkning fjärran sätt att tala om sin lycka och sin "älskade Allan", som verkar, jag ville närmast säga "rörande".

Författarinnan säger i berättelsens början, att det inte är hennes mening att ge en tendensbok. Häri tror jag dock, att hon bedrar sig själf, eller vill hon för dess större verkan bedraga sina läsare? Jag tror inte att det varit af nöden. En så god och så litet braskande tendens behöfver inte en alltför skyddande förklädnad att vinna sympati.

Dagbokens lilla fru *Elsa* har inte byggt sin kärleks lyckoslott på hälleberget. Hon vet bara att hon älskar gränslöst och utan mått, och att *Allan* är den bästa af alla män, och därför rasar lyckoslottet en vacker dag, då hon vaknar till medvetande om, att inte *Allan* var den hon drömt. Då blir det så synd om den lilla fru *Elsa*, som det bara kan bli om en människa en gång i lifvet, ty då måste hon gå under eller få mod att lefva utan lyckan. *Elsa* väljer det första. Men dessförinnan går hon till rätta med sig själf och sitt lif och kommer till det resultat, att hon aldrig vetat, hvad verklig kärlek är, inte passionen, utan den stora, rätta, som tror och hoppas och försakar allt, den som verkligen är värd namnet. Det är inte utan att fru *Elsa* i det ögonblicket likasom *Elsa Herner* mot sin vilja i ett annat sammanhang, kritiserar en hel tidsriktning.

Dagbokens *Elsa* räddas också till den verkliga kärleken på ett värdigare och mera tragiskt sätt än den litteraturfördärfvade frun i "*Köpmän och krigare*".

Genom hotande död och lifslång sjukdom bli hennes ögon öppnade, och långt sedan dagbokens sista, barnsligt förtviflade sidor skrivits, får författarinnan bekräftelse på att fru *Elsa* vunnit den hemliga, inre, dämpade glädje, som kommer af själens harmoni. Hon "behöfde ej längre fråga, hvad lyckan och kärleken var, hvar de funnos och hur hon skulle veta, att de voro rätta och sanna. Lifvet hade lärt henne".

Ulla Linders helt säkert talrika läsekrets har allt skäl att vara författarinnan tacksam äfven för hennes sista gåfva. Föräldrar och släktingar böra anteckna boken som lämplig julklapp för nyförlofvade. Vid ett så framskridet stadium som fullbordadt äktenskap torde den på skeptiska och fördärfvade nutidsmänniskor utan fru *Elsas* ljufva omedvetenhet verka sentimental eller öfverspänd, och det är ju två egenskaper, som nutidsmänniskor förakta djupare än karaktärslyten.

Hur bör *Harald Wagners* novellbok *Kvinnor* presenteras i kvinnornas egen tidning *Idun*? Några damer, de som vredgadt knyta handen

åt lifvets afvigsidor, ehuru de inte våga förneka, att de finnas, vilja vi råda att inte läsa boken, eller läsa den med urskillning, då de annars kunde stöta på sådant, som med ett rymligt uttryck kallas "sårande". Prästfruar borde synnerligen undvika boken, emedan Harald Wägner utmärker sig för en klandervärd och absolut brist på respekt för den ecklesiastiska storheten. Vidare bör inte boken sättas i händerna på minderåriga. Det finns berättelser, bland dem *Tioöringen*, hvilkas tendens kunde tänkas underminerande för den barnsliga vördnaden mot föräldrar och målsmän. Med dessa samvetsgrant antecknade undantag torde boken kunna läsas utan själavåda och med verkligt nöje af "båda könen". Dess eroniska lifssyn med ett stänk af bittert allvar då och då ger något mera än den anspråkslösa och enbara nöjesläsningen. De stilistiska förtjänsterna äro oomtvistliga.

Författaren *Ossian-Nilsson*, som i sina sociala romaner brottats med så allvarliga och krävande uppgifter som att reformera både samhället och de ordinarie reformatorerna, har till julen nöjt sig med att skriva en idyllisk historia som spelar på 1800-talets midt i en gammaldags skånsk prästgård. *Prästgården* har alla de egenskaper som göra en bok lämplig och värderad till jullektyr. Där finns feststämning, vinterlandskap, öfverraskningar och förälskelser, som följas af förlofning. Hela boken sprudlar af munterhet och godt lynne. Där finns äfven ansatser till allvarliga litterära förtjänster, men författaren tycks ha valt att stanna vid ansatserna för att fästa hufvudvikten vid att göra en rolig bok, en bok som säkert med rätta kommer att finnas på "hvarje svenskt julbord". Förmodligen i denna afsikt har han afstått från att fördjupa karaktärsteckningen, som i flera fall tyckes locka till ett allvarligare fullföljande. Den mest utformade och bäst lyckade figuren är utan tvifvel flickan i öfvergångsåldern, Nanna, som drifven af sin inre oro rymmer från hemmet på själfva julnatten och i förvirrade tankar irrar kring i skogen tills hon blir funnen och omhändertagen af en moderlig vän, som genom sitt ingripande i rätta stunden bringar ro och klarhet i det kaos, som råder i flickans inre. Utom Nanna är det den äldre generationen, som tillvinner sig vårt största intresse. Det finns i bakgrunden en flyktigt tecknad gammal änkefru med en bestickande atmosfär af det gustavianska tidehvarfvets grace och frivolitet, en eterisk och afgudad mild prästfru och slutligen prästfar själf, tillhörande en beklagligtvis utdöende typ utmärkt genom argsint hjärtgodhet och oförstånd. Den unga generationen är i boken hufvudsakligen upptagen af att till vårt nöje förälska och förlofva sig och vid sådana tillfällen har ju folk mindre godt tillfälle att utveckla karaktär.

Prästgården förutspås många upplagor.

En ny historisk roman *Maktens tinne* af *Eli-sabeth Kuylenstierna-Wenster* är trots goda ansatser till tidsfärgad miljöskildring af ringa intresse. Hufvudpersonen Karl Knutsson till Fågelvik lyckas inte tillvinna sig den antagligen af författarinnan afsedda sympatien. Han är alltför litet åskådlig, hvilket fel äfven vidläder bokens öfriga figurer.

Vampyrfolket af *Eric Hultman*, ett antal anspråkslöst och med godt humör gjorda berättelser om vildar, vilda djur och urskogarnas faror, läsas med nöje.

Uppfostrare, en berättelse af *Ivar Gren*, handlar om en i alla afseenden utmärkt elementarskolelärare af frisinnad åskådning, som har den ölyckan att bli placerad vid ett läroverk styrdt af en tyrannisk och otidsenlig rektor. Författaren utöfvar i sammanhang härmed en allvarlig kritik öfver hela det rådande undervisningssystemet. Flera synpunkter förefalla behjärtansvärda. Boken med sina långt ifrån

lysande litterära förutsättningar gör ett sympatiskt intryck af trovärdighet.

Författaren *Hugo Öberg*, som inte alltid förefaller fullständigt underrättad, när det gäller skildringen af människor och i synnerhet kvinnor, är en fin och förståelsefull skildrare af den "själlösa naturen" och har äfven sinne för djurens psykologi. Det visar han i ett antal kåserier med den gemensamma titeln *Gruset grönskar*. Han talar emellertid äfven till ombyte om några människor. Men de äro namngifna, äro män och stå i adresskalendern. Och han har lyckligtvis intet annat än godt att säga om dem. *Gruset grönskar* hör afgjort till Hugo Öbergs mera lyckade verk.

GERTRUD ALMQVIST.

HUS OCH HEM. *Studier af den svenska villan och villastaden af August Brunius*, heter ett i dessa dagar på P. A. Norstedt & Söners förlag utkommet arbete, som förtjänar att lifligt uppmärksammas, i främsta rummet naturligtvis af alla villaägare och dem, som stå i begrepp att reda sig egna hem i storstadens grannskap, men för öfrigt af alla, för hvilka det svenska nutidshemmets harmoniska gestaltning i afseende på arkitekturen och den dekorativa utstyrelsen m. m. är en hjärtesak. Författaren, som bekant Svenska Dagbladets kände och värderade konstkritiker, har skrivit sin bok efter ett tioårigt studium af hembbyggnadskonsten i olika länder, främst England, och den sammanfattning han gjort af sina erfarenheter vinner ytterligare betydelse i det faktum, att han det senaste året för egen räkning varit med om villabyggandets intressanta och rätt invecklade möda.

De olika kapitlen erbjuda synnerligen instruktiva och perspektivöppnande utredningar om det svenska villastadsproblemet, om de goda och dåliga egenskaperna hos våra moderna villor, om solljusets rätta tillvaratagande i rummen, om åstadkommande af en individuell prägel vid bostadens möblering, om vikten af att byggnaden smälter harmoniskt samman med landskapet — ett önskemål, som oestetiska och mindre nogräknade byggherrar nu och säkerligen allt framgent med inrotad svensk halsstarrighet komma att sätta sig öfver — samt bredvid åtskilligt annat en skildring af några moderna stockholmsvillor, hvilka i viss mån kunna anses typbildande.

Alltsammans präglas af författarens på en gång praktiska klarsyn och konstnärliga uppfattningssätt, hvartill kommer en soignerad och fängslande stil, där hvarken den poetiska bilden eller det satiriska utfallet försummats.

Naturligtvis kunna invändningar göras mot en eller annan af författarens meningar, men i regeln är hvad som säges i boken så klokt och fint och i fråga om den kritiska vidräkningen så belysande, att man gärna böjer sig för det. I texten ingår ett antal exemplifierande illustrationer, som förlänar den förträffliga volymen ännu ett tillskott af intresse.

E. H—N.

En praktisk uppslagsbok lofvar den under utgifning varande *Fröléns Rådgifvare för hemmet och familjen* att bli, redigerad af *A. Hasselgren*. Den kommer att ge upplysningar och råd i så godt som allt möjligt inom det dagliga lifvets område för alla människor. Arbetet, som utgifves i 40 häften à 30 öre, hvaraf 3 häften nu föreligga, är mycket rikt försedt med belysande och förtydligande illustrationer, omkring 400, samt dessutom ett 20-tal illustrerade planschbilagor i flerfärgstryck: Nordens vanligaste däggdjur, fiskar och fåglar, Ätliga svampar, Giftiga dito, Folkdräkter, Flaggkartor m. m.

DEN BÄSTA JULKLAPPSBOKEN.

"Höstens hittills mest betydande svenska roman och en af de i djupare mening intressantaste från senare tiden."

(F. Vetterlund i Nordisk Tidskrift.)

3:dje upplagan

af

Johan Nordling^s

Beethovenroman

QUASI UNA FANTASIA

nu utkommen.

Pris 4 kronor.

Några pressuttalanden:

D:r C. D. af Wirsén i Posttidningen: "Det skulle mycket förvåna oss, om ej Johan Nordlings "Quasi una fantasia" blefve ett bestående verk."

Docenten Fredrik Böök i Svenska Dagbladet: "— inget ringa bevis på mogen och klar konst."

Författaren *Erik G. Norling* i Aftontidningen: "— utan tvifvel det bästa och manligaste författaren gett sin vidsträckt läsekrets."

Aftonbladet: "Här i Sverige är Johan Nordling numera, genom *Siljan* och *Quasi una fantasia*, helt enkelt en af våra mest omtyckta författare, en af dem som allmänheten läser, ehuru hans nivå är verkligt litterär."

Gefle Dagblad: "Johan Nordlings *Quasi una fantasia* är väl hittills höstens förnämsta succésbok, och den förtjänar också sin framgång."

Västra Dagbladet: "Vi veta ingen af dagens svenska författare, som skulle med mera kompetens afhandla detta svåra ämne."

Norrköpings Tidningar: "Ett angenämare sätt att lära känna den store mästaren som människa och konstnär än genom studiet af Nordlings poetiska bok kan man ej önska sig."

Oskarshammstidningen: "— öfver denna bok hvilat ett sådant lif, en sådan poetisk styrka, att dess make får sökas."

Tidningen Halland: "— en verkligt fin bok, som i konstnärligt afseende betydligt höjer sig öfver massan af höstens bokflod."

Eskilstuna-Kuriren: "— en praktfull volym såväl till innehåll som utstyrelse."

Barometern: "— ett alster af en mogen, luttrad konst. — Denna konstnärens kamp är gifven med öfverlägset konstnärskap."

C. E. Fritzes Bokförlags=A.-B.

DEN BÄSTA
JULKLAPPSBOKEN.

Wettergren's
SPORT
&
PROMENAD-KOSTYMER

BÄSTA SNITT
OMSORGSFULLASTE ARBETE
PRIMA TILLBEHÖR
STILFULLA MODELLER

Patent. **Hafregryn** och
Hafremjöl

Gyllenhammar

Känner ni trötthet, behöver ni krafter, åt hvarje frukost GYLLENHAMMARS pat. Hafregryn och Hafremjöl — tröttheten försvinner. Tillverkas under läkarens kontroll.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN.

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 3—9 DEC. 1911.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; a-la-daube på gris med skarpås och rödbetor; mjölk; kaffe eller te med surmjölksskaka. Middag: Drottningssoppa; rosthimmel med grönsakspastejer; äpplen med maräng och vispad grädda.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; strömmingslåda med ansjovis och brynt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Pastej på stekt kött och ris; vinsoppa med biskvier.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; fattiga riddare med sylt; mjölk; kaffe eller te. Middag: Oxsvanssoppa; stufvad lake med potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; rismjölsgröt med mjölk; halstråd sill med potatis; kaffe eller te. Middag: Ugnstekta refbensspjäll med potatismos; polsk äppelkaka med vispad grädda.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; kallt refbensspjäll (rester från onsdag) med stekt potatis och lingon; mjölk;

Åt Eder syster

— gift eller ogift är sak samma — kan Ni ej hitta på någon bättre julkapp än IDUNS KOKBOK. Ni vet själf, att maten är halva födan, och Ni bör göra Edert bästa att Eder syster, då hon går ut i lifvet, verkligen är i stånd att fylla sin ansvarsfulla plats som husmoder. Till denna gärning är Iduns Kokbok henne en outhärlig hjälpreda. Det är därtill en billig julkapp, när den stora boken med 12 färgplanschier endast kostar 5:50 inb. i elegant klotband.

Väfskedar, Solf, Skyttlar

m. m. för hemslöjd.

John A. Thulin & Co Väfskedfabrik, NORRKÖPING. Riks 670.

Begär alltid Oregårdens Honung

i patentglas med skruflock om 1/2 o. 1 kg. netto samt i glas om 30 o. 60 öre. Till salu i de flesta Speceri- o. Matvaruaffärer.

kaffe eller te. Middag: Får i kål; plättar med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafremjölsvälling; stufvad fårsktörning med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Wienerkottletter med ärtor; krusbärskompott med grädda och potatismjölsskall.

LORDAG. Frukost: Smörgåsbord; fläskkottletter med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Sillpudding med äggstanning och smält smör; choklad-soppa med skorpor.

RECEPT:

A-la-daube på gris (f. 10—12 pers.). 1 kg. spägris eller ungt bogfläsk, 1/2 kg. kalflägg, 1 1/2 lit. vatten, 1 morot, 1 1/2 msk. salt, 6 kryddpepparkorn, 3 nejlikor, 1 lagerblad.

Gelé: 8 dcl. af spadet, 2—3 blad gelatin, 2 äggvitor, 1 1/2 msk. ättika.

Till garnering: 1 hårdkokt ägg, 1 rödbeta, persilja.

Beredning: Kalfläggen torkas med en duk, urviden i kallt vatten, klyfves och påsättes i kallt vatten, skummas noga, när den kokar upp. Fläsket torkas med en duk, urviden i hett vatten, och lägges i jämte den ansade, sönderskurna moroten och kryddorna; skummas åter och får sakta koka, tills det är mörkt eller omkr. 1 tim. Köttet tages upp, och då det kallnat skäres det i jämna bitar. Spadet får koka med kalfläggen, tills det blir omkr. 1 lit. och får kallna; allt fett borttages noga. — Geléet beredes på följande sätt: spadet hälls i en kastrull tillika med det sköljda gelatinet och de med vattnet lätt upplagna äggvitorna. Blandningen får under vispning ett godt uppkok, locket lägges på kastrullen, som lyftes från elden och får stå vid sidan af spisen omkr. 15 min. Spadet silas då genom en i hett vatten urviden servett. Om det första, som rinner igenom ej är klart, hälls det åter i silduken. Detta upprepas, tills geléet är fullständigt klart och när det är kallt, tillsättes ättikan. Botnen af formen garneras med det hårdkokta ägget och rödbetan, skuren i vackra figurer, samt persilja. Garneringen begjutes med några droppar af geléet, som får stelna, så att garneringen ej rubbas, då köttet lägges i. De vackraste bitarna lägges i bottnen och på sidorna, formen fylles med det öfriga köttet och resten af geléet hälls försiktigt öfver. A-la-dauben ställes på kallt ställe att stelna. Stjälpes upp och garneras med rödbetor, ägg och persilja. Serveras till smörgåsbordet.

Drottningssoppa (f. 6 pers.). 1 ungt höns, 3 1/2 lit. ljus buljong, 2 msk. smör (40 gr.), 6 msk. mjöl (60 gr.), salt, cayenne, 3—4 äggulor.

Beredning: Hönsen ansas på vanligt sätt, får ligga i vatten 12 timmar, torkas väl och kokas i buljongen, tills det är mörkt. Bröstköttet lossas då från skrofvat, som lägges tillbaka i

A.C. SVENSSONS
KNÄCKEBRÖDSBAGERI
GÖTEBORG SVERIGE

Äkta Göteborgs-Knäckebröd.

Hygienkontrollant:
Dr G. Hjort
af Ornäs.

Tel.: 11 & 929.

BÄST ÄR

EKSTROMS
JÄSTMJÖL

ÖREBRO KEM-TEKN-FABRIK

buljongen och får koka ytterligare 1 tim. Köttet skäres i små, aflånga bitar och lägges i soppskålen. Buljongen silas, skummas och mätes — bör vara 3 lit. Smör och mjöl, fräsas 2 min., buljongen spådes på, litet i sänder, och får koka under rörning 5 min. Soppan afsmakas med kryddorna. Äggulorna slås upp och vispas i soppan, som därefter hälls öfver köttet i soppskålen.

Rosthimmel (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. fransyska af får, 1/2 msk. salt, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 liten knippa persilja, 4 msk. smör (80 gr.), 1 morot, 1 chalottenlök, 2 dcl. köttsky eller buljong.

Beredning: Köttet som bör hafva hängt, så att det är mörkt, bultas med en fuktad klubba, torkas med en duk, urviden i hett vatten, ingnides med en blandning af saltet, och pepparn och bestrykes med persiljesmör, hvilket beredes af 2 msk. af smöret. I en långpanna eller stekpanna lägges resten af smöret, den skrapade och i skivfor skurna moroten samt den skalade och i klyffor skurna löken. Steken lägges i och stekes i varm ugn omkr. 1 tim., hvarunder den öses flitigt med smöret i pannan, så att den ej torkar eller blir bränd. En kvart innan den är färdig tillsättes den kokande köttskyn. Lägges upp på varmt fat och skäres vid bordet. Serveras med grönsaks- eller potatispastejer och köttskyn, som silats och skummas.

Grönsakspastejer (f. 6 pers.). Till pastejformarna: 2 morötter, 1 msk. smör, 2 dcl. fina, konserverade ärtor.

Potatismos: 750 gr. skalad potatis = omkr. 1 1/4 lit. oskalad, 1 1/2 dcl. kokt grädda, 1 äggula, 1 tsk. salt, 1 tsk. socker (litet rifven muskot).

Beredning: Morötterna sköljas väl, påsättes i kallt, saltadt vatten och få koka nästan mjuka, då skalen genast afdragas och morötterna skäras i fina strimlor. Små pastejformar smörjas väl med kallt smör, formarnas botten beläggas tätt med ärtor och sidorna garneras tätt, på snedden, med morotstrimlorna. Potatisen sköljes och borstas väl, skalas tunt, skäres i bitar och kokas hastigt. Vattnet afhålles väl och potatisen får stå omkr. 5 min. med springa på locket, så att vattenångan bortgår. Potatisen drives därefter genom presserpapp eller röres med gaffel till mos. Det kalla smöret tillsättes genast och moset arbetas med gaffel tills det är hvitt och pösigt, då den kokta grädden tillsättes jämte de uppvispade äggulorna. Sist nedskäres den till hårdt skum slagna äggvitan och moset afsmakas noga med kryddorna. Formarna fyllas till hälften med moset, ett hvarv ärtor pålägges, hvarefter formarna fyllas med mos. Pastejerna kokas genast i vattenbad i ugn omkr. 15 min., uppstjälpas och serveras som garnering omkring stekt kött.

Äpplen med maräng (f. 6 pers.). 10—12 lösa, sylriga äpplen, 2 msk. smör, 1 1/2—2 dcl. strösocker (128—170 gr.).

Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.).

Marängmassa: 3 äggvitor, 105 gr. florsocker.

Beredning: Äpplena sköljas, torkas, skalas, skäras i tunna skivfor eller tärningar och befrias från kärnhusen. Smöret smältes i en kastrull, äppelskivforna läggas tillika med sockret och skakas öfver elden, tills de äro fullkomligt lösa. De läggs då i en smord, eldfast form och få kallna.

Till marängmassan vispas äggvitorna till hårdt skum, florsockret, som bör vara siktadt, nedröres

OXYGENOL

TANDCREME

Med vätesuperoxid.

TIDAHOLMS FANTASIMÖBLER

Rikhaltiga variationer. Begär pris.
Tidaholms Bruk, Tidaholm.
Kungl. Hofleverantör.
Föreljningsmagasin: Beridarebangatan 27, STOCKHOLM.

Skolklädningar

af prima blå cheviot

ålder: 5 6 7 8 9 10 11 12 13

pris Kr. 15.25, 16.—, 16.50, 16.75, 17.25, 18.—, 18.75, 19.50, 20.50

A.-B. NORDISKA KOMPANIET,
STUREPLAN.

litet i sänder i ägghviteskummet, och hälften af massan bredes öfver äpplena. Resten af marängmassan spritsas genom garneringssträtt i sneda rutor öfver marängen. Anrättningen gräddas i svag ugnsvärme, tills marängen är halftorr och har ljusgul färg. Den uttages då, får afvalna och garneras därefter i hvarje ruta med äppel- eller röd vinbärgelé. Serveras med vispad grädda.

Fattiga riddare (f. 6 pers.). 2 ägg, 8 dcl. mjölk, omkr. 30 gr. mjöl, 2 tsk. socker, 18 skivfor hvetebröd (ej nygräddadt), 4 msk. smör.

Beredning: Af äggen, 4 dcl. af mjölken, mjölet och sockret göres en pannkaksmet. Brödskivforna doppas i resten af mjölken, därefter i smeten, och stekas genast vackert gulbruna i smöret. Uppläggas på varmt fat och serveras med sylt.

Stufvad lake (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. lake, 1 msk. salt, 1/2 citron, 5 msk. smör, 4 msk. mjöl, (2—3 hackade syltlökar), 1 dcl. kokande vatten, 2 dcl. grädda, 1/2—1 dcl. godt hvitt vin, 1 tsk. socker.

Beredning: När laken är slaktad, beströds den med salt och får ligga en stund. Den flås därefter som all fenorna klippas bort och laken urta-gens försiktigt, hvarvid rommen och levern tillvaratagas. Den sköljes mycket väl, torkas, gnides med saltet och får ligga 1 tim., hvarefter den ånyo, torkas och skäres i 5 cm. breda bitar tvärs öfver och dessa begjutas med saften af 1/2 citron. En kastrull belägges med hälften af smöret, fisktär tilläggas, tätt intill hvarandra, mjölet strös öfver, löken tillsättes, om så önskas, och resten af smöret lägges i flockar öfvanpå. Vattnet och grädden tillsättes försiktigt och fisken får sakta koka med tätt slutet lock 15—20 min. Den lägges på en varm karott, såsen vispas upp, afsmakas med vin och socker och hälls öfver fisken. Anrättningen garneras med levern och rommen, som sköljts, kokats i saltadt

Nyhet för köket!

Aluminium-Snabbkokaren "Skultuna"

för gas- och fotogénkök samt kokspsis. 30 % bränsle- och tidbesparande!

Erhålles i väl sorterade järn- och bostättningsaffärer o. tillverkas endast af **Skultuna Bruk.**

Kom ihåg fabriksmärket!

SKULTUNA
1611

vatten och skurits i bitar, samt refflade citronskivfor.

Wienerkottletter (f. 6 pers.). 5 hg. benfritt innanlär af kalv, 2 hg. kokt, kall potatis, 4 tsk. finhackad persilja, 2 tsk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar, 1 dcl. tjock grädda.

Till panering och stekning: 1 ägg, 2 msk. mjölk, 2 dcl. stötta skorpor, 4 msk. smör, 2 dcl. buljong.

Beredning: Köttet förberedes, skäres i bitar och drives 4 ggr. genom köttkvarn, sista gången tillsammans med potatisen. Persiljan, kryddorna och grädden blandas i färsen, omröres väl och formas till 15 aflånga kottletter, hvilka jämnas med knif, penslas med ägget, vispad med mjölken, och vändas i de stötta skorporna. Smöret brynes i en stekpanna. Kottletterna läggas, brynas hastigt i smöret och lägges i en kastrull. Stekpannan vispas ur med den kokande buljongen, såsen hälls öfver kottletterna, som därefter få sakta steka med tätt slutet lock omkr. 10 min. De läggs upp på varmt serveringsfat, såsen vispas upp och hälls öfver kottletterna, hvilka garneras med persilja och serveras med spritärter, spenat eller potatispuré.

VECKANS PRISTÄFLING.

PRISTÄFLING N:R 48.

ETT HISTORISKT NAMN.

Svensk apostel.
Jarl i Sverige.
Konung i Sverige under förntiden.

Pannkakor, Plättar och Kött-Bullar

bli porösa och läckra om vid tillagningen litet af **Lagermans Bakpulver**

Tomten

tillsättes. Se bruksanvisningen.

KOBBS THE

Begär alltid **Kobbs Thé**

och tillse noga att det paket Ni erhåller är försedd med ofvanstående skyddsmärke ty detta är full garanti för att Ni får det bästa thé.

M. S. Kobbs Söner, Göteborg.
Théimport. Etablerad 1809.

Iduns Operaserie.

Margareta:

O, Gud, hvilken doft! Är det blomstrens fél
Som mig tjuvar så, och förvirrar?
Nej, på härliga Eau de Cologne "E. d. C."
Mitt bländade öga stirrar.
Du smycke ur skönhetens gyllene skrin
Ger svalka och doft så bedärande, fin.

men får den alltid för hård. Skall den ligga i lake innan den rökes eller rökes den genast?

Husmor på landet.

Nr 287. Vore mycket tacksam att få anvisning på någon bättre förening eller större sällskap (för nytta och nöje), Sthlm, där en fru med vuxna döttrar kunde vinna inträde.

Daisy.

Nr 288. Skulle någon i Iduns läsekrets vilja gifva mig en uppgift på lämplig litteratur för sjelfstudium i filosofi.

Intresserad.

Nr 289. Blevde tacksam för uppgift på några små pjäser eller tablåer lämpliga för barn i ålder 8 å 12 år. Förfogar öfver godt utrymme och god vilja.

Intresserad.

Nr 290. Vore tacksam om någon af Iduns läsarinor ville gifva mig någon vacker sentens passande till väggbonad på linne, helst med några tankvärda ord och innehåll uti.

Ella.

Nr 291. Är nervös och lider af s. k. tvångstankar. Huru bota det onda? Bör läkare frågas? Tacksam för råd är

Ny prenumerant.

Nr 292. Goda rara Margit, Ebon eller någon. Säg, kunde det passa att i landthem vid sjö och skog taga inackorderingar vid jul och påsk. Helst skolynglingar. Hvar kunde man anonsera. Tacksam för svar är

Sissi.

Nr 293. En glad och arbetsam flicka, som bor i landthem, frågar, om någon af Iduns vänliga svarare vill gifva ett råd huru hon själf skulle kunna förtjåna sig en fickpenning.

Vätterflickan på Blåsarebacken.

Nr 294. Jag ämnar som privatist anmäla mig till afläggande af studentexamen i vår. Kan någon af Iduns läsare upplysa mig om, till hvilken myndighet sådan anmälan bör ställas? Till hvilken tid bör den vara insänd? Skall förteckning bifogas öfver de ämnen i hvilka jag önskar examineras? Huru stor är afgiften och bör den bifogas anmälningshandlingarna? Tacksam för tillförlitligt svar å dessa frågor vore

Privatist.

Nr 295. Vore tacksam i nästa nummer af Idun få noggrann beskrifning på en god inte för dyrbar mellanrätt. Meningen vid en enkel supé servera den emellan köttträten och desserten.

Prenumerant af Idun.

Nr 296. Kan någon säga en ung flicka hvilket praktiskt yrke hon skall välja för att kunna försörja sig? Huru lång tid åtgår och hvad kostar det att lära sig bokbinderi? Hvar får man lära det? Skulle det vara mera lönande att vara härfrisörka eller fotograf?

25 år.

Nr 297. Hvem uppköper kaninskin? Hvad betalas pr styck? Hvilken ras är förmånligast att uppföda? Finnes någon bok om rationell kaninskötsel?

Maja.

Nr 298. Finnes någon skola för utbildande af arbetstug-lärlarinnor? Huru lång och dyrbar är kursen? Inträdesfordringar? Maximumålder för sökande? Huru stor lön erhålles i regel.

Maja.

Nr 299. Kan jag själf göra ett s. k. pärldraperi för en större dörr? Huru få material och mönster till den?

Fru Nora.

Nr 300. Finns det någon möbelmålare i Stockholm som tager emot kvinnliga elever?

19-årig flicka.

M	i	n	n	A
i				r
d				i
a				o
S	o	d	e	n

påträffade rätta lösningarna lämnats af följande personer, hvilka alltså erhålla de utfästa priserna: Första priset: Fr. Eva Edling, Stockholm. Andra priset: Herr Fred. Sjögren, Mölnbo.

TIDSFÖRDRIF.

KORSGÅTA.

	1	2	3							
		a	a	a						
		a	a	a						
		a	a	a						
1	a	a	a	c	c	d	e	e	e	i
2	i	k	k	k	k	l	l	l	l	l
3	l	l	m	n	n	n	n	n	a	n
				n	n	o				
				o	r	r				
				s	s	t				

Ordna bokstäfverna till ord, som i de hvarandra motsvarande raderna äro lika. Dessa äro: 1) svamp, 2) stad i Spanien, 3) kvinnonamn.

Hux Flux.

PALINDROM.

I höstens brådska och i vårens dag
Så tidt och ofta då anlitas jag,
Väl till en börda för dem, som mig bära,
Men jag dem arbeta blott ville lära.
Så vänd mig om, jag blir ett nyttigt djur,
Och ägde man ej mig, jag vet ej hur.
Då skulle alla våra husfrur snälla
Visst jämt och samt blott ideligen gnälla.

Beppo.

LÖSNINGAR

TILL TIDSFÖRDRIFVET I N:R 47.
BOKSTAFSLEKEN: Ferdinand, Frida, Fia.
ÖMKASTNINGSGATAN: Leksand; Laholm, Eskilstuna, Kronstadt, Sveaborg, Avignon, Norrtelge, Dover.

FRÅGOR

ENHVAR läsare af Idun äger rätt att å denna afdelning framställa förfrågningar rörande husliga eller andra angelägenheter till besvarande af läsekretsen. Dock förbehåller sig redaktionen oinskränkt befogenhet att utesluta de frågor, hvilka anses sakna mera allmänt intresse. Hvarje pu-

blicerad fråga kommer att besvaras, och utbetalas för det bästa svaret å någon af här nedan införda frågor, som insändes till redaktionen senast 6 dagar efter detta nummers dato, ett pris af 10 kronor.

Nr 275. Hvar i Stockholm kan man lämna in leksaker och kläder till fattiga barn?
»Fiffi».

Nr 276. Vet någon af Iduns läsare eller läsarinor något bra medel mot näsrodnad?
Ung fröken från landet.

Nr 277. Blir tacksam för recept å: Tunnrån, Sockerspan och mjukt groft rågröd, som jag har svårt att få bra i en liten järnspiselugn. T. T. i B.

Nr 278. Hvar utbildas skolkökslärarinnor? Kan en flicka som endast genomgått folkskola, få bli skolkökslärlarinna? Hvilka äro fordringarna i så fall, och hur mycket kostar en sådan utbildning?
Carin.

Nr 279. Vill någon af Iduns prenumeranter lämna beskrifning på goda klenäter?
Anna.

Nr 280. Vore mycket tacksam om Iduns erarna läsarinor ville gifva en landfru ett godt råd, huru hon skall kunna gifva sin enda (12-åriga) dotter en god uppfostran utan att sända henne i elementarskola. Hade tänkt att få henne inackorderad å landet i någon fin och god familj där jämnåriga finnas hvilka undervisas af lärarinna i hemmet. Som vi äro bosatta i Blekinge önskade vi ju hon skulle få vara i södra Sverige.
Landfru.

Nr 281. Hvad kan det bero på, att de flesta krukväxter med tunna spetsiga blad, t. ex. palmer, liljor och callor, bli bruna och torra ut på bladen. På en del dylika växter hinna bladet ej bli fullt utveckladt, förrän det börjar bli brunt på spetsen. Vore mycket tacksam för upplysning om det finns möjlighet att behålla sådan växt fullt frisk i ett vanligt boningsrum.
Amatör.

Nr 282. Med hurudant tyg skall

Är magen i oordning använd då Vasens (f. d. Nordstjernans) Laxermarmelad. Behagligt och effektivt afföringsmedel. Pris 1 kr. per ask. Finnes på alla apotek.

en gammal gustaviansk möbel, soffa, 2 fätöljer, 6 stolar, klädas, för att bli två praktiska, vackra och stilfulla. Den skall användas till vardagsbruk och utan öfverdrag af

»Ett själförsörjande fruntimmer.»
Nr 283. Synnerligen tacksam om någon af Iduns ärade läsare gifve mig upplysning om hvilken bok som är bäst för sjelfstudium i svensk grammatik.
»Vän af Idun.»

Nr 284. Hvar kan man på kortaste tid få lära sig massage och hvad kostar kursen? Kan man möjligen få lära fritt hos någon massös, t. ex. i Göteborg? Finnes det utsikt till att efter en sådan enkel kurs få några patienter i en småstad, irågar vördsam

Behövande fru, 31 år.
Nr 285. Ett äldre fruntimmer som i många år haft Idun och läst dess frågor och svar, beder nu så innerligt om någon af Iduns välvilliga rådgifvare ville säga mig en sysselsättning hvarmed jag kunde försörja mig. Jag har god viljekraft.
Tacksam.

Nr 286. Kan någon af Iduns ärade läsarinor ge mig ett recept på god bräckkorf. Har försökt många sorter

Lejon Dantur
PRIMA KVALITÉT
BÄSTA UTFÖRANDE

Finnes i alla välsorterade Sybehörs-, Manufaktur- och Kortvaruaffärer.

Svenskt uppror.
Svensk riksföreståndare.
Svensk unionskonung.
Politiskt parti i Sverige.
Styrelsesätt.
En af de fem höga riksämbetsmännen.
Svenskt sjöslag.
Person ur Nordens mytologi.
Reformator.
Svensk skald under nyare tiden.
Äro orden rätt funna bilda begynnelsebokstäfverna namn på en svensk konung under forntiden.

Lösning insändes undertecknad med namn och adress till Red. af Idun senast den 17 december 1911. Å kuvertet bör angifvas pristäfpling n:r 48. De två första rätta lösningar, som vid den därefter verkställda granskningen påträffas, erhålla följande pris: 1:sta pris: en försilfrad brosch eller också böcker — fritt val — till ett värde af 10 kronor. 2:dra pris: böcker till ett belopp af 5 kronor.

LÖSNING TILL PRISTÄFLING N:R 44. ORDEN I RUTORNA.

Vid den företagna granskningen af de insända lösningarna ha de två först

Fyrtornets RADHES
Ansovis i Ostronsås
Erkändt bästa inläggning.
För finsmakare!

KAMINER AF TÄLJSTEN
FÖR VED OCH KOLELDNING.
BEHAGLIGASTE OCH JÄMNASTE VÄRME.
BRÄNSLEBESPARANDE. HÅLLBARA.
MÅNGA STORLEKAR.
BEGÄR UPPLYSNINGAR!
HANDÖLS TÄLJSTENS & VATTENKRAFTS A.-B.,
UTSTÄLLNINGSLOKAL BIRGERJARLSG. 33, STHLM

BÄTTRE SIDEN
ÄN SCHWEIZER-SIDEN
FINNES ICKE!

Begär prof på våra nyheter i svart, vitt eller kulört: Duchesse, Voile, Satin souple, Taffetas, Crêpe de chine, Eolienne, Côtelé, Mousseline, 120 cm. bredt, från 95 öre metern, sammet och plysch till klädningar och blusar, äfvensom broderade klädningar och blusar i batist, ylle, lärft och siden. Vi sälja endast garanteradt solida sidentyger direkt till privatpersoner, porto- och tullfritt till bostaden.
Schweizer & Co., Luzern S 3 (Schweiz).
Sidentygs-Export. — Kungl. Hofl.

Det oriktiga i vårt lefnadssätt
inse vi ofta först då det är för sent. Detta erfara många mödrar, då de ge sina barn det giftiga bönkaffet i stället för det hälsosamma och billiga "KATHREINER".
"Det är fråga om Eder hälsa."

FLORODOL-TVÅLEN
ÄR HUDVÅRDENS FÖRNÄMSTA HJÄLPMEDEL, FÖRLÄNAR SAMMETSJUK OCH BLÄNDANDE SKÖN TEINT!

LEDIGA PLATSER

SKOTERSKA vid mindre ålderdomshem, ansökningar åtföljda af intyg och löneanspråk till Kommunalnämndens ordf. Barksäter, Katrineholm.

EN ung, bildad flicka, ej under 20 år, önskas såsom hjälprede i prästgård på landet. Svar med lönepret. jämte rek. sändes till »1912», Horns Prästgård, Våring.

BILDAD hushållsvan flicka iår på nyåret god plats i treflig hem. Jungfru finns. Norra Inack. Byrån, Malmsskillingnsgatan 27, Sthlm.

UNDERVISNINGSVAN lärarinna, äfven i musik, sökes för vårterminen 1912 för 2 flickor i 2:dra och 4:de kl. elem.-kurs samt 2 nybörjare. Svar med lönepret., betyg och foto. till »Enkelt Hems, Munkedal.

EN snäll och ordentlig flicka önskar plats att gå frun tillhanda. Är villig deltaga i alla husliga göromål. Svar emotes tacksamt till »25 år», Gefle p. r.

VID LYSEKILS SAMSKOLA blir en lärarinneplats med undervisningsskyldighet hufvudsakligen i förberedande afdelningen ifrån och med vårterminens början ledig. Lönen är 900 kr. pr läsår. Ansökningar ställda till Samskolans styrelse skola inlämnas före den 10:de nästkommande december månad.

ENKEL flicka, kunnig i matl. och barnkär, önskas som hjälp i hem där alla bekvämligheter finns. Svar i bref till Grosshandl. Carlsson, 13 St. Paulsgatan, Sthlm, märkt »20 kr.»

MASSAGEKUNNIG, bildad flicka får från 15 jan. mot fritt värve och fria resor anställas några mån. i fam. i småstad. Svar med foto. och rek. »Småland», Iduns exp., Sthlm.

ELEMENTARBILDAD flicka, kompetent att undervisa 12-årig flicka i 4:de klassens kurs o. s. v., pianospelning och handarbete, erhåller plats den 15 nästa febr. Svar jämte betyg, foto. och pretentioner emotes. Adress, No 2 Ryr.

Husföreståndarinnan, fullt kompetent att med omsorg förestå ett större, fint hem i Malmö önskas nu eller i jan. Den sökande bör vara barnkär samt kunnig i sömnad. Svar snarast till Malmö Stads Arbetsförmedling.

En vänlig och hjälpsam flicka (ej alltför ung) som vill sköta ett enkelt hushåll för mor och dotter, bosatta i Stockholm, torde meddela svar jämte anspråk till »Liten familj», Iduns exp.

Hushållerskeplatsen vid större sjukvårdsinrättning är till ansökning ledig. Arligt lön 500 kr. — vid eventuell utvidgning högre lön — kost, rum, tvätt och fria utskylder. Ansökningar med betyg, åldersuppgift, foto. och underrättelser när platsen kan tillträdas insändas till märkt »Hushållerska» under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Sthlm f. v. b. Endast kompetent och verkligt dugande person, som förut innehaft liknande befattning bör reflektera.

Hushållerska, duglig, kompetent att förestå sjukhuskök får plats den 1 jan. i Lasarettet i Falun. Lön 500 kr. och allt fritt. Ansökan med betyg och foto. torde snarast möjligt insändas till systlomanen.

Epidemisjuksköterska. Den af Hallands läns landsting nyinrättade epidemisjukskötersketjänsten för Torups distrikt är ledig att tillträdas 1 jan. 1912. Lönevillkor 600 kr. årligen samt 100 kr. i årligt hyresbidrag och 2 ålderstillägg å 50 kr. vardera efter respektive 3 och 6 års välvärdad tjänstgöring. Ansökningshandlingar insändas till Doktor Alb. Liedholm, Oscarström.

Tvättförestånderska. Platsen såsom tvättförestånderska vid Lunds hospital och asyl blir ledig den 1 januari 1912. Löneförmaner: 500 kr. jämte fria naturaförmaner. Sökandens ålder bör vara mellan 25 och 30 år, hon bör vara frisk och stark, praktisk och duglig, med förmåga att leda arbetena. Hon bör vara fullt hemmastadd äfven i skrifning och räkning. Af sökanden skriven ansökan jämte betyg, som kunna tjäna att visa sökandens kompetens, insändas till Hospitalskontoret, Lund, där vidare upplysningar meddelas. Lund i oktober 1911.

Massös med glädje lönne önskas till en småländsk herrgård för att massera en äldre herre. Uppgift om lönepret. torde sändas till »Stilla hem», Eksjö Tidningen, Eksjö.

Kommunal Sjuksköterska.

Till nyinrättad sjuksköterskeplats inom Motala landsförsamling anmodas kvalificerade, att med öfversändande af nödiga och bestyrkta skol-, tjänstgörings- och frejdebetyg, inkomma med ansökan före den 15 dec. detta år ställda till kommunalnämndens ordf. i Motala socken, adr. Motala, hvilken också på begäran lämnar detaljerade upplysningar angående platsen. Fast lön kr. 500 pr år.

Tvåne skolkökslärarinnebefattningar

vid flyttande skolkökskurser, för vilkas anordnande inom länet 1912—1914 Norrbottens läns landsting anslagit medel, kungöras härmed lediga till ansökan hos Norrbottens skolköksstyrelse, adress Luleå, före den 20 nästinstundande dec. medels insändande af behörig kompetens styrkande ansökningshandlingar. Lön utom vanliga naturaförmaner 125 kr. för hvarje kurs. Luleå den 18 nov. 1911.

Johannes Sunneman,
Skolköksstyrelsens ordf.

Sjuksköterska.

Till nyinrättad sjuksköterskebefattning i Kristbergs socken äga därtill kompetenta före den 14 dec. ingifva sina ansökningar ställda till kommunalnämnden i Kristberg, Karleby, åtföljda af skol-, tjänst- och frejdebetyg.

Lärarinnebefattningen

vid Astorps 5-klassiga samskola med undervisningsskyldighet i Kristendom, Historia samt Svenska, i skolans lägre klasser, förklarar härmed ledig. Lön 800 kr. pr läsår, samt rum med värme.

Ansökningar ställda till skolans styrelse torde före den 1:ste december insändas till skolans Rektor.

EN SKICKLIG KOKERSKA använder helst Klafrestroms spisar. Dessa baka bättre än alla andra, då ugnen uppvärms fullkomligt jämnt. Begär pris-kurant, gratis och franko från Bruket, Klafrestrom.

PLATSSÖKANDE

UNG elementarbildad flicka önskar plats genast eller på nyåret på privatkontor eller, som sällskap och hjälp i familj. Svar till »Alfhild», Trollhättan p. r.

HUSHÅLLSVAN bildad flicka, kunnig i matlagning, bakning alla husliga bestyr söker plats. Goda betyg. Svar »Omtänksam, Duglig», Sv. Telegrambyrå, Sthlm f. v. b.

UNG musikalisk flicka af god familj som genomgått en sjukvårdskurs å lasarett, önskar plats som hjälp och sällskap hos äldre familj, är villig deltaga i litet af hvarje inom hemmet. Svar till »System», Iduns exp. f. v. b.

ENKEL anspråkslös flicka önskar komma i bättre hem helst prästgård på landet för att lära hushåll. Villig betala något. Svar till 27 år 1911. Borås p. r.

I godt hem önskas plats, antingen såsom hushållsfröken eller som sällskap åt ensam äldre dam. Goda betyg. Svar till »Nyåret, Prästdotter 29», under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

I BILDAD FAMILJ eller hos äldre dam söker 28-årig, bildad flicka, som önskar verksamhet, plats som sällskap och hjälp. Är villig biträda med skrifgöromål. Som sökanden är oberoende önskas ingen lön, men ett godt och vänligt bemötande. Svar till »Oberoende», Bollebygd.

UNG bildad flicka önskar plats till den 15 jan. eller febr. att förestå finare hem eller som husmoders hjälp. Kunnig i all slags matlagning, syltning, konservering, finare handarbeten och enkel klädsömnad. Genomgår för närvarande finare hushållsskola, men betyg finnes från förut genomgången kurs. Tacksamt för svar med löneförmaner och upplysningar till »22 år», Iduns exp. f. v. b.

UNG musikalisk flicka af god familj önskar anställning i Sthlm som hjälp och sällskap hos äldre dam eller som barnfröken, kunnig i såväl späda som äldre barns vård, äfven något i hushåll. Goda betyg finnes. Svar till »H. L.» Iduns exp.

UNG FLICKA, som genomgått 8-kl. läroverk, önskar till jan. 1912, mot fritt värve, plats i bättre familj som hjälp och sällskap. Svar till »Familjemedlem 18 år», Kristinehamn p. r.

20-ÅRIG realstudentska önskar i januari plats som lärarinna i familj. Svar till »Néa», Hagelsrum p. r.

SABBATSBERGS-SKOTERSKA, språkkunnig, söker privatvård i finare familj. Närmare genom Svea-Byrån, Kyrkogatan 34, Göteborg. Riks. 7700, 7790.

UNG LÄRARINNA önskar plats uti ett godt och bildadt hem för att undervisa mindre barn. Svar till »G. K. 88», Kneippbadet p. r.

MASSÖS, som genomgått D:r Kleens institut, önskar plats. Svar till »D. 21. 1911», Iduns exp.

SJUKSKÖTERSKEPLATS önskas i privathem, är villig hjälpa till i familjen, van vid sjukvård, är frisk och stark. Svar till »Sjuksköterska» under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

EN ordentlig barnkär flicka önskar plats såsom husmoders hjälprede eller barnfröken. På lön fästes mindre afseende. Svar till »Norrländska», Tidningskontoret, Odengatan 37, Sthlm.

LÄRARINNA med goda betyg önskar på nyåret plats i familj att undervisa nybörjare. Svar till »A. A.» Tving p. r.

VÄRDINNEPLATS önskas i jan. af medelålders dam med mångårig erf. Bild. musikalisk. Utm. ref. Svar till »Gladlynt», Iduns exp.

BILDAD hushållsvan flicka, kunnig i matl., bakning, söm, handarb. söker plats Norra Inack-Byrån, Malmsskillingnsgat. 27, Sthlm. Riks. 8565. Allm. 11187.

UNG elementarbildad flicka, som genomgått ett års elevkurs i sjukvård önskar plats hos sjuklig dam eller i mindre familj. Svar emotes tacksamt till »20-åring», Iduns exp., Stockholm.

Bättre flicka önskar plats i dec. eller på nyåret. Kunnig i matlagning, sömnad och handarbete samt van vid alla i ett hushåll förekommande göromål. Svar till »Familjemedlem», Postkontoret Vasagatan, Göteborg p. r.

Ung, gladlynt, frisk flicka, som genomgått 8-klass. elementarläroverk och erhållit god musikundervisning önskar till nyåret plats i familj för att undervisa i vanliga skolämnen, språk och musik. Från landthem, van vid hushållsgöromål är hon gärna villig däri deltaga, äfvensom biträda med hand- eller maskinskrifning. Små lönepret. Betyg och ref. på begäran. Svar till »S.» Postfack 14, Uddebo.

19-årig, elementarbildad, engelsktalande flicka önskar plats i god familj, antingen för att undervisa i vanliga skolämnen eller också såsom hjälp och sällskap. Svar till »Rask och villig», Linköping p. r.

Ung, bättre flicka önskar plats som hjälp och sällskap i finare familj eller åt äldre dam. Är kunnig i musik och finare handarbeten. Svar till »Familjemedlem», Handelstidn. annonskontor, Göteborg.

INACKORDERING å härligt belägen Herregård vid större stad i mellersta Sverige kan erhållas för ung, enkel och bildad flicka, som vill under praktisk husmors ledning, lära och deltaga i ett hems alla husliga göromål. — Pris 50 kr. Svar till »Inackordering», Iduns exp. f. v. b.

ENGLAND. I godt hem med musikaliska och andra intressen i staden Leek (15,000 inv.) i vacker, frisk trakt med bergiga omgifningar kunna en eller två svenska flickor erhålla god inackordering. Pris 35 shillings pr vecka, 60 shillings för deladt rum. Miss Piddcock, Dronfield, Leek, England. Svenska ref.: Fröken Maria Cronquist, Malmö och Bokhandlare H. Möller, Lund.

ENGLISH lady with young sons & daughters, widow of a Doctor, would like to receive young Swedish ladies or gentlemen as paying guests — large house & garden — 20 minutes from London. Adr. Mrs Webster, 7 Park Hill Rise, East Croydon, England.

DEUTSCHE LEHRERIN, jung u. lustig, wünscht nach Weihnachten, um Wintersport zu treiben, gegen deutschen Unterricht, für einige Wochen Aufnahme in gebildeter Familie. Gericke, Berlin 113, Wisbyerstr. 6.

FÖRLOFVAD flicka önskar komma i en glad och treflig familj på herrgård, helst i Västergötland. Svar till »L. O.» Borås p. r.

SKOLHEM. Två gossar — event. flickor — kunna nästa termin få inackordering i godt hem på landet, möjlighet finnes att få förstklassig undervisning fram till realskoexamen. Trakten frisk och vacker med skog och sjö. Verkligt god omvårdnad utlovas. Svar märkt »Vänner», adresseras S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

ENGELSKA. En inackordering mottages på landet nära Stockholm i enkel men fin engelsk familj. Svar till »Referenser fordras», under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

Studerande ungdom kan till vårterminens början få den bästa inackordering o. tillsyn i godt hem på Östermalm. Bästa referenser. Ensam eller deladt rum. Svar märkt »1912», Iduns exp.

Väsby Sjuk- och Hviloem, 5 min. fr. Väsby station, mottager nervsjuka och klenna. Läkare i närh. Ex. sköterska. Allm. Hammarby 36.

Meddelande.

Att vi i den till vår gamla affärslokal 18 Regeringsgatan angränsande butiken, hvilken af oss förhyrts i syfte att till våren där öppna särskild afdelning för **Backfischkonfektion**, nu till julen öppnat en afdelning för

Billiga Leksaker

få vi härmed värdsamt tillkännagifva, och inbjuda vi den ärade allmänheten till ett besök i denna vår afdelning, hvarest

Billiga Leksaker

såväl svenska som importerade i stort urval äro exponerade.

Ingen som önskar en treflig leksak för billigt pris bör därför försumma göra denna vår nyöppnade tillfälliga afdelning ett besök.

Då vi i leksaker ej äro i tillfälle att, i likhet med hvad förhållandet är med våra barnkläder, kunna erbjuda modernare och solidare varor än våra konkurrenter, så vilja vi nu endast göra oss bemärkta genom våra **enastående billiga priser.**

Aktiebolaget M. BENDIX, 18 Regeringsgatan 18.

Orientaliska Mattor, Gardiner och Möbeltyger m. m.
Carl Johansons Möbleringsaffär,
Allm. tel. 5146. **45 Drottninggatan 45** Prisbelönt med Rikstel. 3190. **Stockholm.** flera guldmed.

Pensionat Svallet i Dalarna vid sjön Runn mottager inackordering till moderat pris. Skogrik trakt. Stårkande luft. Lätta kommunikationer till Dalarnas sevärda platser. Riks. Korsnäs 35. Förfr. ställas till Fröken Amanda Sandblom, adr. Villa Svallet, Korsnäs.

Schweiz! Waldheim, Bern. Pension för unga flickor (16—20 år). Vacker belägen i en härlig park. Franska och tyska talspråk o. undervisning äfven i engelska, musik, målning m. m. Vinter- o. sommarsport. Resor företagas till Italien o. sommaren tillbringas i Alperna. Ref. och prospekt erhållas genom majorskan Schenström, Uppsala o. fröken A. Bergqvist, Linnégat. 11, Göteborg.

I godt hem, i stad nära Stockholm, erhålles god inackordering för kavalens eller person i behof af hvila och luftombyte. God omvårdnad utlovas. Ref. erhållas och önskas. Svar till »Godt sällskap», Iduns exp. f. v. b.

Vängelsta Sjukhem under kontroll af Kungl. Medicinalstyrelsen emottager i nybyggd villa stilla sinnessjuka patienter till moderata priser. Ref. Prof. Frey Svenson, Uppsala. Dr. von Stapelmohr, Uppsala. Allm. tel. Uppsala-Näs 3.

Köksuppsättningar för 35, 50, 75, 100, 125, 150, 200 kr. enligt tydligt illustrerade prisblad. Nya A.-B. Cederlöf & Grundén, Lidingö. Humlegårdsg. 12. Djursholm.

Special-Soja.
Yppersta säs, till soppor, kött, vildt, fisk m. m.
Tillverkad efter japansk metod.
Kontr.: Prof. Lagerheim.
Försäljes hos Hrr Speceri- o. Viktualiehandlande.
A.-B. Th. Winborg & Co., Stockholm.
Kungl. Hofleverantör.
Guldmedalj »för utmärkt god Soja, Ättika, Senap och Säser, samt som uppmuntran för framgångsrik täflan med utlandet.»

Det bästa läkemedlet är

NISSENS

ÄKTA BRÖSTKARAMELLER

Enda tillverkare A.-B. Nissens Manu-
facturing, Norrköping.

Doktor J. Arvedsons kurs
Sjukgymnastik, Massage
o. Pedagogisk Gymnastik,
medför enligt kongl. maj:ts medgifvande
samma kompetens o. rättighet-r som en kurs
vid Gymnastiska Central-institutet.

Kursen 2-årig, börjar den 15 sept.
Prospekt på begäran genom D:r J. Arved-
son, adr. Strömsborg, Stockholm.

Gymnastikdirektörsexamen
afslutas efter 2-årig kurs af kvinnliga
elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.

Ny kurs börjar 18 sept.
Prospekt gen. kapten J. Thulin, LUND.

Professor Cederschiöld
behandlar med egna massagemetoder:
Mag-, Tarm-, Reumatiska- och Nerv-
sjukdomar m. m. Näs- o. valkatarr lokalt
med instrument smärtfritt. Grefström-
gatan 22, Stockholm.

Oatine användes
mot den skarpa
höstluften. Denna
kraftiga, snöhvita nä-
turprodukt-extrakt af
ren hafre renar porer-
na, läker huden o. hyn
blir vacker och klar.
Äkta endast i hvit burk
med grönt lock. The
Oatine Co., London.
Oatine-Hafre Crème,
Oatine-Hafre-Tvål,
Oatine-Hafre-Puder,
Oatine-Hafre-Balsam

säljes öfverallt samt hos A. W. Nor-
ding, Biblioteksagatan 11 o. Drottning-
gatan 63, Stockholm.

SANITAS. Specialaffär för
Sjuk- o. Hälso-
vårdsartiklar.

Dambindor 95 öre pr. duss.,
med lifband 1.25. Stickade
d.o. Sprutor, Sköjlkannor,
Bräckband, Nappar o. Bind-
or. Landsorts-rödr exp.
omgående. Rekv. från 5 kr
fraktfritt. Odengatan 39, Stockholm.

Damhårarbeten.

Peruker, Benor, Flåtor, Länkar m. m.
i tusental. Obs.: Vi signera ej postpaket
med "Hår". Herr o. Fru E. MALMBERG,
58 Klarabergsgatan 58, Stockholm.

Äkta Fransk Liljemjolk.

bästa medel för ernärande af hvit och
fräsch hy. Borttager ryknor, finnar,
m. m., m. m. Pris kr. 3.- + porto.
Franska Parfymmagasin, 21 Drot-
tninggatan, Stockholm.

Kosmos! Skönhetsbad för
ansiktet. Gör
huden ren och bländande hvit 50 öre
sats + 20 öre porto. Fanny Gelins Par-
fymmagasin, 5 Malmörgsg., Stockholm.

**Crème de
Cholepalmine,**

utmärkt antiseptiskt
hudmedel,

säljes i tuber å 30
öre hos Herrar
Speceri-, Färg- och
Parfymhandlan-
de m. fl. samt å
Apoteken.

**TALBARRSOLJE-
KARAMELLER**

Carlsson's Äkta
TALBARRSOLJE-
KARAMELLER

Tillverkade af vår prisbelönta
ÄKTA TALBARRSOLJE och pri-
ma socker-finnas allt tillgå å
alla apotek samt i de flesta
affärer.

ÅBAPOTEKÄRE ALFR. CARLSSONS
TALBARRSOLJEFABRIK
JONÖPING-SWEDEN

25-öres påsar o. 50-öres askar säljas öfverallt.

OLAUS OLSSONS KOLIMPORT- • AKTIEBOLAG •

— Etableradt i Stockholm 1880 —

1:a Anthracit

Hushållskol Cokes Briketter

Allm. Telefon 8 68, 47 35, 47 36, 3 93. Rikstelefon 179, 66 10.

I ALLA HEM

fordrar modern hygien att rengöring verkställs med sugluft.

Svenska Hand-Dammsugaren "Sanitär"
Åstadkommer stor lindring och bättre utförd arbete, aflägsnar
fullständigt allt damm ur Mattor, stoppade Möbler, Säng-
kläder, Gardiner m. m. Arbetar precis på samma sätt som
kraft dammsugare d. v. s. med Sugluft, är Effektivast, Lätt-
handterligast, Starkast. Möbler o.
Mattor etc. behöfva ej flyttas ur
rummet. Obs! Svenska Damm-
sugaren "Sanitär" är försedd med
alla förbättringar, såsom munsty-
cken för olika användande, gummi-
tätningar m. m. Pris kr. 25.
Fullt betryggande garanti lämnas
å hvarje apparat. Emballage och
fraktfritt. Prospekt o. intyg franko.
Demonstreras dagl. kl. 9-5, samt i
hemmen efter telefonorder hos

SVENSKT
FABRIKAT

Aktiebolaget Praktiska Nyheter,

Centralpalatset, ing. fr. Jacobsgr. Rikstel. 12063. Sthlm Tel. 19924. Stockholm.
Försäljes af: Järnhandlare, Bosättningsmagasin, Möbelhandlare och Matt-
handlare samt pr efterkrat.

Joh. Lundström & Co A.-B.

KUNGL. HOFLEVERANTÖR.

PRIMA ANTHRACIT

RIKS.	4 27	Skeppsbron 18	22 88	
	22 20	Strandvägen 17	60 19	
	20 12	Norr Mälarstrand 22	61 98	ALLM.
	74 47	Söder Mälarstrand	30 60	

Berndorfer Ren-Nickel-Kokkär!

med vidstående fabriksmärke
äga inga för hälsan skadliga egenska-
per; äro de i längden billigaste kokkärnen; behöfva ej
förtennas; angripas ej af soda; återköpas med kr.
4.50 per kg. Lager hos Bosättnings- och Järn-
affärer. Priskuranter genom

Max Däumichen, Stockholm.

KASSMAN, TRÄGÅRDH & Co,

KOMMANDITBOLAGET
BANKFIRMA, DROTTNINGGAT. 4.

Ombesörjer alla slags banktransaktioner såväl i in- som utlandet, samt
beviljar lån mot realsäkerhet.

Hernösands-Posten

ÄR MELLERSTA NORRLANDS FRÄMSTA
NYHETS- OCH ANNONSORGAN. FÖR-
MÅNLIGASTE ANNONSTIDNING I DEN
- - - PÅ INDUSTRI RIKA ÅDALEN - - -

Snabbaste nyheter! Effektivaste annonser!

Se med Edra egna ögon att Ni får Mazettis ögon

Ni är då säker på att alltid erhålla en
delikat, kraftig och hälsosam cacao.

Varnas för efterapningar af påse och
etikett!

H. G. Söderbergs Imp. A.-B.

3 NYBROGATAN 3

1:ma ANTRACIT STENKOL, COKES

Varumärke. ALLM. TEL. 25 82, 4 51, 12 82. • RIKSTEL. 5 75, 59 14, 118 12.

Massageapparaten "Venivette"

bör ej saknas af någon som lider af nervositet, reumatism, huvudvärk m. fl.
sjukdomar. Även i skönhetsvårdens tjänst fyller "Venivette" sitt ändamål.
genom borttagandet af ryknor, röda näsor och dålig hy i allmänhet. "Ven-
ivette"-apparaten är ej elektrisk, behöfver ej omladdas, utan kan skötas af hvena
som helst, och otaliga loford ingå från personer som längre eller kortare tid
begagnat sig af densamma. Broschyrer gratis från

Rikst
95 88.
Venivici-Agenturen,
Stockholm.

Allm.
68 77.

GEOLIN

är utan gensägelse världens förnämsta Puts-
öräm. Till salu öfverallt.
Ensamförsäljare: **Thorwall & Co,**
Har erh. 7 Gulmed. o. 2 Gr. Pr. Stockholm. R. T. 7777 Agenter antagas.

LILJEHOLMENS Stearinfabriks-Aktiebolag

Kungl. Hofleverantör
STOCKHOLM SÖ.

Kronljus	Kanalljus
Stakljus	Grenljus
Lyktljus	Julgransljus
Altarljus	Cykelljus
Illuminationsljus	
Pianoljus "Splendor" i engelsk typ.	

Endast superior och prima ljus äro stämplade
"LILJEHOLMEN"

Crème Idéale

(Majorskan Edmann, Varberg)
är den mest utsökta af alla hud-
öräm. Den är oföränderlig och snö-
hvit och verkar i hög grad förskö-
nande. Den skyddar mot köld och
hetta. Den passar för alla åldrar och
vid alla tillfällen. Förnämsta Parfym-
affärer.

Ferrin

Apoteket Lejonet, Malmö.
Finnes äfven i form af

Tabletter.
Fås på apoteken.

En kam är ej tillräcklig
för hårets skötsel utan
använd också
EAU DE QUININE
från **Ed. Pinoud**, 18
Place Vendôme,
Paris.

Eksem, lupus, skrofler, dålig
botas af dekokt på giftfria örter. Många
intyg af trovärdiga och ansedda per-
soner. 40-årigt lidande botadt. 3 kr.
sats. Fru Ina Göthe, Falun.

Emilios Baby-Food

är bästa kraftnärning för barn i alla
åldrar. Användes å barnsjukhus, kli-
niker och i många läkarefamiljer lan-
det rundt.
Säljes å Apoteken samt hos Dro-
g- och Specerihandlande.
Broschyr erhålles gratis och franko
från

Baby-Food fabriken Emilios
Malmö.

Färgningar.
Skindmöbler af alla slag samt väskor
färgas så att de blifva som nya. Verk-
ställes direkt i hemmen; färgton ef-
ter önskan. Fina rek. Tel. Br. 486.

John Bundy:

144 sätt att tillaga **ÄPPLEN.**
Recept för äpplets användning
i hushållet. Pris 75 öre.

84 sätt att tillaga **APELSINER.**
Recept för apelsinens använd-
ning i hushållet. Pris 50 öre.

40 sätt att tillaga **PÄRON.**
Recept för päronets användning
i hushållet. Pris 50 öre.

**Albert Bonniers
förlag.**

ett försök skall visa Eder att
baljnitarna hjälpa mot gissnande
träbaljor. Pr ask å 100 st. 1 kr. Skrif-
genast till S. A. W. Sundelin, Göteborg.

**D:r Reichs Kaffe och
D:r Buchs Banan-Kakao**
äro idealdrycker för hemmen. Kaffet
1 kr. 1/2 kg, Kakao 1.10 pr 1/4 kg. paket.
Direkt försäljn. från **Werner Holmstedt**
Nederlag 4 Bryggareg. Sthlm. Prof. o.
prospekt sändes mot 20 öre i frimärken.
Ombud antagas på alla platser.

Depositionsränta

5 %

Sparkasseränta

4 1/2 %

Köpmannabanken
Arsenalsgatan 9.

Med detta nummer
följa gratisbilagorna: **Iduns**
Mode- & Handarbetstidning
för dec. och **Iduns Roman-**
bilaga ark 6.